

M Ó N Q U À

Tố Như, UCI

Hôm nay trên đường về nhà từ UCI, Ngọc Hải tự nhiên có một cảm giác lâng lâng. Nó tưởng tượng như là đang đi trên mây vậy. Ngày vui của nó ư? Hay là có một chàng đẹp trai nào đó đã lọt vào đôi mắt xanh của nó? Có thể nói hôm nay là ngày đầu tiên trong đời nó, mọi việc, mọi vật đều trôi chảy một cách rất là toại nguyện. Nào là một chiều thứ sáu trong vắt không một chút mây, lại còn cái midterm mới vừa xong thế nào Hải cũng được điểm A. Chỉ còn một mùa học nữa thôi là nó sẽ lấy bằng cử nhân. Hơn nữa, nó đã hay tin mừng là nó được nhận vào trường được khoa của đại học UC San Francisco. Ôi biết bao nhiêu niềm vui lại dồn vào một ngày. Thật là sung sướng quá! Mãi mê suy nghĩ vẩn vơ, nó đã về tới nhà hồi nào không hay. Chạy vào nhà nó lại nũng nịu với má:

"Má ơi má, hổng biết má có sửa soạn quà tết cho con chưa?"

Má nó chưa kịp trả lời, nó lại nhắc khéo:

"Hồi đó má hứa với con đó. Bây giờ con gần tốt nghiệp rồi. Má có down xe thì down chiếc Honda Accord màu xanh nước biển cho hợp với màu mắt của con."

Ngọc Hải thâm nghĩ mình là một trong những người hên. Gần hai mươi năm ở Việt Nam, Hải chỉ nhìn thấy xe hơi duy nhất một lần khi đi phi trường Tân Sơn Nhất để qua Mỹ. Vậy mà bây giờ Hải sắp được lái một chiếc xe mới toanh.

Má nó cũng vui lây, mỉm cười nói:

"Down xe thì từ từ chờ gấp gấp quá đâu có được. Nhưng mà chiều nay má

có làm món con thích: khổ qua xào hột vịt. Ăn cơm đi rồi ngủ. Weekend mà. Sáng mai đi chợ tết với má."

Đối với Hải, khổ qua là món mà nó thích nhất. Cái vị đắng nghét của khổ qua mà được trộn chung với cái béo của hột vịt, cộng thêm nước mắm chua ngọt thì thật là một món ăn hết sức hấp dẫn. Có nhiều lần các bạn nó thường nói với nó:

"Tụi tao thiệt không hiểu nổi mày. Biết bao nhiêu là trái ngọt mà mày không thích, lại thích trái khổ qua. Ăn khổ qua chẳng khác nào uống xuyên tâm liên."

Nhưng chính cái vị đắng như xiên tâm liên quen thuộc đó làm Ngọc Hải hình dung lại những ngày còn ở Việt Nam. Hải cảm thấy cực kỳ gắn bó với giàn khổ qua. Thể chất của khổ qua tuy đắng, da sần sùi, nhưng nó đã từng cho Ngọc Hải những món quà ngọt, những kỷ niệm khó quên vào dịp tết. Cuộc đời Ngọc Hải đã từng nếm nhiều cay đắng khi mới được sanh ra cho nên vị đắng của khổ qua trở thành bình thường và thậm chí hoàn toàn không đáng gì so với vị đắng của cuộc đời.

Ngọc Hải là một đứa con lai Mỹ. Má nó vì một phút suy nghĩ nông cạn nên đã sa chân. Cũng như một số cô gái

nghèo khác, má nó lên thành phố để kiếm một việc làm, mong rằng sẽ đem gia đình ra khỏi sự túng quẫn bần cùng. Nhưng thật ra, sự yếu ớt của một cô gái quê không đủ để chống chọi với cái bon chen vật lộn của chốn thành thị. Cuối cùng má nó nhận một hậu quả phũ phàng là mang một đứa con lai trong bụng. Ngày Ngọc Hải được sanh ra là ngày mà nhiều người đã xúi giục má nó hãy đem cho nó vào viện mồ côi để rảnh tay mà xây dựng một cuộc đời mới. Nhưng khi nhìn khuôn mặt bầu bĩnh vô tư của đứa trẻ sơ sinh, má nó không nỡ. Đôi mắt long lanh xanh biếc chính là lý do của cái tên "Ngọc Hải".

"Không, má sẽ không xa con đâu. Trẻ sơ sinh không có tội. Tên của con là Ngọc Hải. Con là hòn ngọc xanh của má. Con là biển của má."

Kể từ đó, má Hải quyết định nuôi dạy Hải nên người. Bà chỉ có một ước nguyện duy nhất là muốn thấy Hải lớn lên thành một người phụ nữ có học thức đầy bản lĩnh. Bà không muốn Hải phải trải qua những gì mà bà đã đi qua. Nhiều người xầm xì sau lưng bà là Hải sẽ thành một người hư đốn bởi vì Hải là con hoang, đứa con không cha. Công an xã thì thỉnh thoảng "mời" bà để lên lớp tội phản quốc vì đã sanh con lai. Tuy nhiên bà còn được một chút an ủi là nhìn thấy Hải đi học.

Thế là Hải được đi học như ý nguyện của má. Đoạn đường quen thuộc từ nhà tới trường của cô bé là ngồi trên mũi xuồng ba lá mà hằng ngày má nó bơi ven theo con rạch nhỏ ngoằn ngoèo. Cứ mỗi buổi sáng sớm, má vừa sửa soạn xong xê bánh bò và lá chuối là Hải bắt đầu thức dậy. Trong bầu không khí tĩnh mịch của trời sắp sáng, khi mọi người còn quán mình trong mền ấm, dường như chỉ có má con Hải là hai phần tử nhỏ đang chuyển động trong một bức tranh im lìm. Xa xa, từ những căn nhà lá lụp xụp ở bên kia con rạch, những tiếng gà gáy muộn râm rang nhíp và tiếng nước róc rách

nhè nhẹ dưới mũi xuồng.

Khác với những đứa trẻ cùng lứa, Hải lại thích bầu không khí yên lặng của buổi sáng trên chiếc xuồng ba lá. Có lẽ, Hải muốn thắng bằng giữa sự yên lặng và cái ồn ào của chợ lẩn lộn với những tiếng hét inh ỏi của bọn con trai trong trường. Nhưng điều thú vị nhất của Hải là được xem những bông hoa đại nở dọc theo con rạch mỗi khi xuân về. Bông lau vươn lên thẳng đứng từng chùm như bông lúa non nhưng lại trắng tinh và xốp như bông gòn. Bông bần tủa ra vô số những sợi chỉ hồng y như những chiếc lông đèn tí hon. Bông lục bình trôi bồng bềnh theo bọt nước một chùm thẳng băng như hoa huệ nhưng lại được nhuộm sắc tím rìm của hoa bằng lăng. Bông trà thì đơn giản hơn những bông khác nhưng mang một hình thù rất ngộ nghĩnh. Có lúc Hải hứng lên làm một bài thơ con cóc để tả bông trà:

Cái bông trà

Màu trắng

Ôi xinh quá

Tròn tròn, ươm ươm

Như tách trà

Như cái bánh bò bông má làm.

Nghề làm bánh bò là việc chánh mà má Hải làm để nuôi sống hai má con ngày qua ngày lại. Những phiên chợ thường ngày của má Hải luôn là một xê bánh bò. Nhưng những ngày chợ tết thì khác. Mỗi lần Hải thấy má khệ nệ thêm một thúng khổ qua là nó biết gần

đến tết. Từ nguồn thu hoạch nhỏ nhoi này đã cho nhà Hải khoảng hai kí lô thịt để ăn tết và một bộ đồ mới cho Hải. Bởi vậy Hải cảm thấy gắn bó với những trái khổ qua ngay từ nhỏ. Khi Hải thấy những thúng đầy ắp khổ qua là nó mừng thầm trong bụng vì nó biết nó sắp được một bộ đồ mới. Cứ như thế, ngày nào má con Hải cũng xuống chiếc xuồng ba lá để "phiêu lưu". Cũng cùng một chiếc xuồng một chuyến đi nhưng má bon chen vào trường đời trong khi Hải vào trường học để gặt hái những kỷ niệm hồn nhiên của tuổi ấu thơ. Có lần Hải bị u đầu vì một cành cây anh đào mà thằng "Sơn quậ" làm rớt xuống. Khi nghĩ tới nguyên ngày quỳ gối ngày hôm trước, thằng "Sơn quậ" cũng hơi run. Nó đành xuống nước, điều đình với Hải là nếu Hải không méc cô thì nó sẽ xung phong leo hái bông anh đào để trừ nợ mỗi khi bông anh đào nở. Cứ như vậy, thằng Sơn quậ phải "cống xứ" vài chùm hoa anh đào cho Hải mỗi mùa tết. Thỉnh thoảng Hải lại thưởng công Sơn hai cái bánh bò bông khi Hải thấy Sơn phải "tận tụy" leo tuốt lên ngọn cây để có những chùm bông anh đào đẹp nhất. Trong chín mùa hoa anh đào ở tiểu học, mùa nào thằng "Sơn quậ" cũng cống hiến đều đặn. Không ai hiểu lý do thật sự tại sao nó siêng năng như vậy. Không biết là "Sơn quậ" muốn được thưởng công hai cái bánh bò bông hay chỉ muốn nhìn đôi mắt màu biển trong vắt của Hải.

Rồi chín mùa anh đào thong thả trôi qua. Tháng "Sơn quây" ngày nào đã lớn và trở nên đậm đặc hơn. Trong chín năm học chung ở tiểu học, có lúc hai đứa ganh tị vì điểm cao điểm thấp nhưng cũng có lúc giảng hòa khi thằng Sơn nộp bông anh đào. Thời gian trôi qua làm hai đứa trở thành đôi bạn thân. Còn mẹ Hải thì không có gì thay đổi lớn, chỉ già thêm một ít. Bà vẫn thui thủi khệ nệ xê bánh bò tới chợ bằng chiếc xuồng ba lá vào những phiên chợ thường và thêm vài thúng khổ qua vào những phiên chợ tết. Đã đến lúc Hải hiểu rằng Hải không nên ngồi chờ món quà từ thúng khổ qua trên tay mẹ mà Hải phải phụ mẹ trồng khổ qua bán vào dịp tết để mua thêm sách vở và áo dài cho những năm trung học sắp đến. Thoạt đầu là một giàn khổ qua con dựa lộ đá. Dây nào dây nấy ồm tong teo như cây tằm. Vậy mà khoảng một tháng sau dây lá sum suê nhờ vào bàn tay chăm sóc của Hải. Nhìn thấy giàn khổ qua đâm hoa trở trái, Hải mỉm cười thầm cảm ơn giàn khổ qua còn thương tình mẹ con nó. Nó cũng thầm cảm ơn Sơn, người bạn thân bên kia con rạch, thỉnh thoảng lại xung phong gánh nước phụ tưới khổ qua để hai đứa có thời gian rảnh đi hái bần chín về ăn với muối ớt. Kỷ niệm vui nhất của Hải là có một lần trong khi hai đứa đang leo cây bần, Hải vô tình không thấy tổ ong vò vẽ ở bên cạnh. Sơn nhanh mắt kéo Hải nhảy xuống... sông. Không phải nhảy sông để tự tử mà để lặn trốn đàn ong vò vẽ hung dữ kia.

Rồi những giây phút hái khổ qua, hái bần dần trôi theo thời gian. Xê bánh bò đơn sơ và giàn khổ qua cạnh lộ đá giúp mẹ con Hải lấy lạt qua ngày. Cho đến một ngày Hải vừa mừng, vừa buồn vừa hồi hộp khi nhận được tin mẹ con Hải có dịp định cư ở Mỹ theo diện con lai. Hải rất xúc động khi phải bỏ lại Sơn, người bạn thân và biết bao nhiêu kỷ niệm đáng nhớ ở Việt Nam. Nhưng Hải biết Hải phải ra đi cho một tương lai tươi sáng hơn và một ý

nguyện duy nhất của mẹ. Sơn cũng bù ngùi không kém, đưa tiễn Hải bằng một chùm bông anh đào và một bài thơ vụng về.

Hải đi Sơn nhớ Hải nhiều

Nhớ đôi mắt biếc, nhớ chiều bẻ bông

Chúc Hải gặt hái thành công

Đừng quên bạn cũ ngóng trông Hải về...

Dưới nhà bếp, Hải vừa ăn xong tô cơm với khổ qua xào hạt vịt. Trong khoảnh khắc hồi nhớ lại những ngày ở Việt Nam, Hải cảm thấy Hải đòi mẹ món quà tết hơi quá đáng. Ngày xưa, vài ba thúng khổ qua đối với Hải là một món quà tuyệt vời. Hôm nay Hải lại đòi mẹ một chiếc Honda Accord mới. Hải chợt hiểu ra là Hải đã có nhiều quà tết quý giá nhất mà hai mươi mấy năm nay Hải mới được nhìn thấy lần đầu tiên. Đó là những người xung

quanh Hải. Mẹ Hải luôn cho Hải cả cuộc đời của mẹ và cái tên Ngọc Hải thật dễ thương mà không thể diễn tả bằng những ngôn ngữ khác. Sơn cho Hải một tình bạn tuyệt vời với những chùm hoa anh đào... Quê hương cho Hải một tuổi thơ tuy cực khổ, nhưng êm đềm với chiếc xuồng ba lá và giàn khổ qua xanh mướt. Còn đất Mỹ thì mở toang những cánh cửa đại học cho bất cứ ai muốn đi học như Hải. Hải cảm thấy hơi thẹn một chút vì mình chưa sửa soạn một món quà tết thật xứng đáng cho ai. Nhưng việc trước tiên là Hải chạy lên phòng khách để thổ thổ cùng mẹ:

"Má ơi, má đừng có *down* xe mới nghen. Chiếc xe cũ của con còn chạy ngon lành lắm. Mai má đi chợ tết, má mua khổ qua về hầm một nồi ăn tết là con thích nhất rồi."

Xuân

Xuân lại đến rồi, Xuân đến đây
Người ta uống cạn chén vui đây
Tiếng cười tiếng nói vang cùng pháo
Riêng một mình ta uống chén cay

Xuân đến mà sao thấy lạnh lùng
Bốn mùa hay chỉ một mùa Đông?
Xuân ơi, nếu có thừa chút nắng
Xin gửi cho ta sưởi ấm lòng!

Xuân đến, Xuân đi quá vội vàng
Lòng ta nào biết có Xuân sang
Nàng Xuân quên ghé từ lâu lắm
Từ buổi quê ta máu lệ tràn!

Từ buổi người xưa lặng lẽ đi
Tàu không còn bến để quay về
Một hôm tin dữ âm thầm đến
Tan nát hồn nhau. Biết nói gì?

Tha thiết lòng ta với cuộc đời
Nhưng đời thì lại bỏ ta rơi
Xuân đi, Xuân đến, hay không đến
Sao chẳng cùng ta nói một lời?!

Ngô Minh Hằng

Xuân Nhớ Mong

Xuân đã về trong nỗi nhớ mong
Nhớ thương cứ níu kéo bên lòng
Hoa mai năm cánh vàng mấy độ?
Mấy năm rồi sao vẫn còn mong?

Xuân đã về trên khoảng mênh mông
Pháo, mai, dưa đỏ có còn không?
Bánh, mít, hạt dưa, cây nêu nọ?
Chỉ còn nước mắt rơi từng dòng...

Nức nở tiếng lòng gọi gió đông
Ròng rã hai năm cách biệt trông
Nghe xuân gõ cửa, tim hoang lạnh
Bật khóc – có còn ai cảm thông?!?

Lông lộng xuân về chẳng đợi đông
Tha hương một kiếp chẳng còn mong
Xuân về đôi ngả trời giăng tím
Chung thủy tình ta... vẫn mãi nồng!!!

Bằng Lăng

Tháng Chạp Mùa Tết

Tháng Chạp mùa này trời chớm tết
Và em tha thướt áo mùa xuân
Ngậm ngùi ta mong về quê cũ
Hỏi thăm bên ấy còn chờ mong?

Tháng Chạp khi mai vàng chớm nụ
Cành Kim Quất rộ trái xanh non
Hoa trắng rơi đầy thêm thơm ngọt
Hương quê hay chỉ gợn trong hồn?

Sài gòn có còn hoa ngọp phố
Đường xưa còn tíu tíu cười trông
Em có còn vui đùa sắm tết
Gót nhỏ còn tha thướt áo hồng?

Đã mấy mùa xuân qua rồi nhỉ
Hôm nay nắng ngọp khoảng trời đông
Xứ người mênh mang. Lòng kẻ sĩ
Bâng khuâng. Chợt nhớ khoảng trời
hồng...

Nguyễn Ngọc Quỳnh Thi

01/18/99

Xuân Về Bé Nhớ Anh

Xuân về mây phủ giăng ngang
Bé thương, bé nhớ, lại càng nhớ hơn.
Ghét, thương lẫn lộn từng cơn,
Tại vì “con nhớ”, nên hồn ai chẳng?

Ca li anh nhớ bé rằng?
Tình đây trao đó, gió trăng tỏ bày.
Theo thời gian mãi đông đây,
Dù bao trắc trở, không thay tấc lòng.

Bao năm tình vẫn long đong,
Nhưng yêu, và khắc một lòng anh thôi.
Bé thương, bé nhớ bờ môi,
Bé si ánh mắt xa xôi hiền lành.

Xuân về, sao nhớ lắm anh!
Phòng khuya chiếc bóng, liểu màn
lừa thừa.
Mong anh sáng đón, chiều đưa,
Anh cưng bao ấy, cũng chưa thỏa lòng.

Anh ơi, quả đất xoay vòng,
Xoay bao nhiêu nhịp, tình nồng
bấy nhiêu.

Anh là cả một trời yêu,
Anh là trái nhớ, gieo nhiều tương tư.
Yêu anh nhiều ấy thế ư!
Còn anh thương bé, bao chừ anh ơi?
Chiều nay thương nhớ chơi vơi,
Nhờ ai đông hộ, một trời yêu đương.

Ai về qua bến sông tương,
Gửi ai câu ước, uyên ương ngày lành.
Ngày nào lá vẫn còn xanh,
Tình anh, với bé giao cành đằm say.

Bỗng nhiên, bờ mắt cay cay,
Tại anh bé nhớ, nên nay bắt đền.
Chấp tay khán nguyện ơn trên,
Mong tình ta sẽ vững bền sắt son.

Bé là cô bé cún con,
Bé là con bé tí hơn của chàng.
Nơi đây thương nhớ miên man,
Vần thơ lục bát xuân sang nhớ người....

Bé Ngoan (CNCD)

TẾT

Ở SÀI GÒN

Trần Công

Sài Gòn, thành phố lớn nhất Việt Nam với số dân khoảng gần năm triệu người là trung tâm văn hóa, ngoại thương và khoa học kỹ thuật của cả nước. Với bề dày lịch sử của một thành phố vừa tròn ba trăm tuổi, Sài Gòn ắt hẳn đã tạo cho mình những phong cách được qui tụ, được hòa quyện từ những người dân tứ xứ đã tìm về đây, nơi "đất lành chim đậu". Nói đến Tết ở Sài Gòn, không thể không nhắc đến những tập tục, nghi lễ và những sinh hoạt của người dân nơi thành phố này mỗi khi Xuân về.

Trước hết, phải nói Tết ở Sài Gòn thật nhộn nhịp. Kể từ ngày hăm ba tháng chạp âm lịch (tức là ngày đưa Ông Táo về Trời để trình tấu với Ngọc Hoàng về những chuyện mà dân tình đã làm

trong năm qua, theo truyền thuyết dân gian), người ta đã bắt đầu sơn phết, trang trí lại nhà cửa. Người người, nhà nhà đi mua sắm quần áo mới, và những thứ bánh mứt, thực phẩm cũng như những chậu hoa kiểng hay một cành đào, cành mai để trưng cho vui cửa vui nhà trong mấy ngày Tết.

Chợ Hoa Tết trên Đại lộ Nguyễn Huệ được bày bán từ hai mươi lăm tháng chạp âm lịch đến chiều ngày ba mươi Tết là một nét đặc trưng cho không khí Tết ở Sài Gòn mà ta không thể bắt gặp cái nét Xuân ấy, cái truyền thống ấy ở bất kỳ một nơi nào khác. Nơi đây đủ loại hoa từ khắp các miền của đất nước đều về khoe hương sắc. Người Việt ở miền Nam thì thích những cành

mai đặc trưng cho miền Nam, còn những người gốc Bắc lại thích một cành đào được chở bằng máy bay từ Hà Nội vào. Riêng người Hoa trong Chợ Lớn thì có vẻ thích mua những chậu tắc (quất) hơn bởi trong Hán tự, tắc đồng âm với một từ có nghĩa là "đại cát lợi".

Ngoài ra, vào thời gian này, Hội Hoa Xuân diễn ra ở Công viên Văn hóa Thành phố (tức Vườn Tao Đàn cũ) để các nghệ nhân yêu hoa và chim, cá kiểng, cụm hòn non bộ giới thiệu những giống hoa đẹp và được chọn lọc từ khắp miền đất nước về đây để tranh tài đua sắc.

Đến khoảng hai mươi tám tháng chạp âm lịch mà người ta thường gọi là hai mươi tám Tết, đó đây người ta đi mua lá dong, đậu xanh, thịt heo, về để gói bánh chưng, bánh tét. Thật thú vị khi ta ngồi bên bếp lửa canh bánh chưng khi trời đã về đêm. Bên ánh lửa hồng, ta bỗng thấy ấm áp hẳn. Cuộc canh khuya này sẽ thú vị hơn khi có vài chai bia hay rượu để bạn bè chung vui trò chuyện cho qua đêm.

Khoảng thời gian trước Tết cũng là dịp để người ta đến ơn đáp nghĩa với những vị ân nhân hay biếu xén quà cáp cho người thân, bè bạn. Một bịch Lạp xưởng, một đôi gà trống thiến, một cặp bánh chưng, một cành mai, cành đào, vài hộp bánh mứt hay thùng bia, chai rượu Tây, là những tặng phẩm phổ biến. Người ở xa luôn mong ngóng về gia đình. Vào tối giao thừa, ai nấy cũng qui tụ đông đủ về nhà để nghênh đón năm mới và tống tiễn năm cũ.

Kể từ năm 1994, nhà nước qui định không đốt pháo nên khoảnh khắc lúc giao thừa như thiếu vắng cái gì đó, và nhiều khi khó nhận biết thời điểm giao hòa của đất trời, của năm cũ và năm mới. Thay vào đó là những cụm pháo hoa, hay những hồi còi hụ, những tiếng chuông nhà thờ hay những tiếng chiêng, trống đó đây vang lên để đánh dấu khởi đầu ngày đầu tiên của một năm mới. Sau đó những người theo đạo Phật thường đi lễ chùa để cầu an, cầu phước và cũng để hái lộc Xuân. Đường phố lúc này nhộn nhịp hẳn. Đến sáng sớm mồng Một, đường phố như vắng lặng bớt do nhiều người vẫn còn quan niệm mê tín không dám đi đến đâu vào sáng ngày mừng Một.

Tuy nhiên, giờ đây quan niệm này hầu như không còn duy trì khắt khe như trước nữa. Người ta đã dám ra đường và đi chơi đây đó như đi đến những khu vui chơi như Hồ Kỳ Hòa ở Quận 10, khu du lịch Suối Tiên ở Quận 9 (tức một phần của Huyện Thủ Đức cũ) hay Đầm Sen ở Quận 11, Thảo Cầm Viên (còn gọi là Sở Thú). Các khu vui chơi này mở cửa đón khách vào suốt ngày. Còn bạn bè thân quen thì kéo đến nhà nhau để chung vui bên mâm cơm thân mật (nhưng không có cơm đâu nhé vì Tết người ta thích ăn đồ làm sẵn như bánh chưng, dưa hành, củ kiệu, chả giò, thịt nguội, hơn là ăn cơm, vì quanh năm suốt tháng ngày

nào mà lại không ăn cơm!). Người lớn thì phải chuẩn bị sẵn những bao lì xì với những tờ giấy bạc mới để mừng tuổi cho trẻ con.

Đối với những ai có máu "cờ bạc" thì Tết cũng là dịp để các "Thần Bài" này dẫn thân vào những cuộc vui vô bổ ấy. Có nhiều người trắng tay khi Tết đến cũng vì bài bạc. Thật hết biết!

Sang mồng Hai, mồng Ba, người ta vẫn còn đến thăm viếng nhau, "mồng Một Tết Cha, mồng Ba Tết Thầy" là như vậy đó. Còn về đêm thì Sài Gòn ăn Tết thế nào? Thường thì giới trẻ hay đến các vũ trường, hộp đêm để quay cuồng bên những âm thanh ồn ào đến phát tai. Các nhà hàng luôn đầy ắp thực khách. Đây là dịp để các

dịch vụ ăn uống, vui chơi giải trí "hốt bạc"!

Tết ở Sài Gòn là như vậy đó. Qua tạp chí Non Sông, tôi xin chân thành gửi đến quý vị độc giả lời chúc một năm mới Kỷ Mão an khang, thịnh vượng. Và riêng đối với những người đã từng được sinh ra và lớn lên cũng như đã từng sống trên mảnh đất Sài Gòn này, tôi xin gửi đến một lời chào thân ái và mong rằng bài viết cô đọng này sẽ là một món quà tinh thần nho nhỏ gửi đến quý vị để tưởng nhớ đến những cái Tết ở Sài Gòn mà mình đã từng trải qua trước kia.

Trần Công

Sài Gòn, Xuân 1999

TẾT CHIẾN ĐẤU 1 9 4 6

Kỷ niệm thời tuổi trẻ xa xưa

Nguyễn Tường Bách

Hôm nay, trời nắng nhẹ, gió thổi lạnh qua trên mái tóc. Trên hè Bolsa, người đi lại rộn rịp, nói đủ thứ tiếng, trong đó xen lẫn tiếng cười hồn nhiên của mấy thiếu nữ, trẻ em vô tình.

Những tấm quảng cáo về hội chợ Tết, về diễn hành báo hiệu người Việt cư ngụ tại đây đã sửa soạn đón ngày Tết vui tươi, đầm ấm trong cảnh tha hương. Bất giác, tôi chợt nghĩ tới những năm xa xôi tại quê nhà, với những ngày tết êm đềm hoặc sôi động, gian nan.

Cuộc đời của tôi có lẽ đã quá dài. Có những ngày Tết tuổi thơ tại một miền đồng vắng Bắc Việt, những ngày Tết vô tư lự của học trò, sinh viên, những ngày Tết làm báo, làm thơ, những ngày Tết trong các bệnh viện lạnh lẽo, những ngày Tết hoạt động, đấu tranh, rồi sau đó, những ngày Tết lưu vong triền miên, cô độc trên hai bờ Thái Bình Dương.

Dù hoàn cảnh có thay đổi thế nào, thì những ngày còn trẻ vẫn là những ngày

tươi đẹp nhất trong đời. Con người trẻ tuổi bước vào cuộc sống với bao nhiêu ước vọng, mộng tưởng với tâm hồn phóng khoáng yêu đời, dễ tiếp thu cái mới, dễ lạc quan trong học hành, sự nghiệp và trong cả tình yêu.

Tôi ước sao có dịp sẽ thuật lại tất cả những ngày tết nhiều vẻ mà tôi đã sống, nhưng bây giờ chỉ xin nhắc tới những ngày chung quanh Tết năm 1946, một dịp Tết đặc biệt, kỳ diệu, có hào hùng lẫn với ưu tư, trong một thời kỳ biến động lớn lao của đất nước – và cũng là... cái Tết cuối cùng tôi được qua tại tổ quốc. Mong rằng, qua những giòng sau này, các bạn trẻ thời nay tại nước ngoài sẽ rõ thêm về giai đoạn lịch sử quan trọng ấy, và những người đi trước đã sống, đã chiến đấu, đã chống chọi với gian khổ như thế nào.

Thời gian đã qua hơn sáu mươi năm rồi, nhưng tôi vẫn còn nhớ in như mới ngày hôm qua. Năm 1945 đối với Việt Nam là một năm có những biến động kinh hoàng vào lúc thế chiến thứ hai kết thúc, quân Nhật đầu hàng, các đảng phái quốc gia và cộng sản gia tăng hoạt động và xung đột lẫn nhau, trong khi quân thực dân Pháp bắt đầu tái xâm lăng.

Thời kỳ này đã lôi cuốn nhiều thanh niên Việt Nam bước vào con đường dấn thân cho đất nước. Trong trường Đại Học Hà Nội, đã biết bao sinh viên làm như thế, người thì gia nhập Việt Nam Quốc Dân Đảng, Đại Việt Quốc Dân Đảng, Đại

Việt Duy Dân, v.v... người thì vào phong trào Việt Minh do đảng Cộng Sản Đông Dương lập nên, và có một số không tham gia vào đảng phái, nhưng cũng quyết tâm chống đế quốc.

Tôi và một số bạn học trong trường Y Khoa Đại Học (một số nhỏ hiện nay còn sống và ngụ cư tại Hoa Kỳ như anh Nguyễn Tôn Hoàn, anh Phan Quang Đán...) đều tham gia hoạt động, tất nhiên là bí mật. Lúc đó, tôi là thành viên của Quốc Dân Đảng Việt Nam. Ngược lại, một số bạn hữu, như Dương Đức Hiền, bạn nhà văn như Xuân Diệu (có chân trong Tự Lực Văn Đoàn), Huy Cận, lại gia nhập Việt Minh – tên tắt của Việt Nam Độc Lập Đồng Minh Hội. Do sự gia nhập đảng phái khác nhau, mà tuy cùng một mục tiêu là giải phóng dân tộc, song con đường khác nhau nên sau này trở thành thù địch. Đây là mầm chia rẽ trong dân tộc, dẫn tới mấy chục năm chiến tranh tai họa liên miên.

Chắc ai cũng rõ, ngày mồng 2 tháng 9 năm 45, chính phủ lâm thời Hồ Chí Minh ra đời, sau khi Việt Minh nhanh chân chiếm được chính quyền sau khi Nhật Bản đầu hàng, Vua Bảo Đại phải thoái vị. Đáng lẽ, lúc đó, để đoàn kết chống quân Pháp lăm le trở lại đô hộ nước nhà, Việt Minh phải chân thành đoàn kết với các đảng phái quốc gia, nhưng theo chủ trương giai cấp đấu tranh và chuyên chính vô sản, Việt Minh thi hành chính sách đàn áp, khủng bố, mong tiêu diệt hết các phe bất đồng chính kiến. Do đó, gây nên xung đột trên toàn quốc, mặc dầu phái quốc gia chủ trương kết hợp, nhất chí

chống ngoại xâm.

Việt Nam Quốc Dân Đảng, trước thái độ độc tài của đảng Cộng Sản, buộc lòng phải tự vệ, duy trì các đảng bộ. Trên mặt nổi, chúng tôi cho xuất bản một tờ báo hàng ngày – tờ Việt Nam, để trình bày chủ trương giành độc lập và đoàn kết, chống lại với chủ trương của họ. Tôi được cử phụ trách tờ báo này trong bầu không khí đe dọa của Việt Minh.

Dù sự hiện diện của quân đội Trung Hoa – tiến vào để giải giới quân Nhật và để duy trì trật tự – có mang lại một phần hòa hoãn tạm thời, nhưng tới cuối năm 1945, đầu năm 1946 cục thế vẫn còn rất khẩn trương và nguy nan cho các đảng phái quốc gia. Một giai đoạn chiến đấu cho sống còn đã diễn ra chung quanh cái tết đầu năm 1946, với trung tâm ở Hà Nội.

1. Chiến đấu về mặt báo chí, tuyên truyền – Tờ báo Việt Nam.

Tại địa chỉ của tờ Phong Hóa, Ngày Nay ở số 80 phố Quan Thánh, Hà Nội, trong một hành động cách mệnh, chúng tôi tự cho ra tờ Việt Nam, cơ quan ngôn luận của Việt Nam Quốc Dân Đảng, không cần xin phép chính phủ Hồ Chí Minh, tuy lúc đó có quy định báo chí nào cũng phải xin phép trước. Để đối phó với sự đàn áp của chính phủ, chúng tôi lập một đội tự vệ vũ trang với mấy tay súng – có cả một khẩu tiểu liên kiểu Thompson rất lợi hại! Cát vệ sĩ gác ở cổng tòa nhà. Thực hành kỷ luật: tất cả nhân viên nhà báo, nhà in đều phải có phép mới được ra vào. Kỷ luật này được mọi

người tự giác tuân thủ. Trong vòng mấy tháng, chỉ có một nhân viên nhà in thừa tối nhảy qua hàng rào trốn đi.

Một tờ báo xuất bản mà có vũ trang bảo vệ, thiết tưởng tại Việt Nam chưa từng có, mà trên thế giới chắc cũng hiếm.

Cùng cộng tác trong tờ báo chủ yếu có anh Hoàng Đạo Nguyễn Tường Long – anh thứ tư của tôi, và anh Khải Hưng Trần Khánh Giư – nhà tiểu thuyết nổi tiếng, cùng anh Nguyễn Gia Tú, nhà họa sĩ sơn mài trứ danh. Không những công việc rất nguy hiểm, mà còn rất khó nhọc, anh em phải làm việc suốt ngày, thức rất khuya, ăn uống kham khổ. Vì không ai có thì giờ ra ngoài húi tóc hay cạo râu, thành thử ai nấy đều tóc dài bờm xờm, râu mọc tua tủa như quai nón, chẳng khác gì anh chàng Robinson Crusve trên hoang đảo. Ra ngoài đường, bạn bè, và ngay cả bạn gái cũng không nhận được ra mình. Cũng tốt, vì đặc vụ cộng sản chắc cũng không nhận ra...

Việc phát hành báo cũng độc nhất vô nhị, rất khó nhọc, gay go. Nhiều người muốn tìm báo đọc, nhưng Việt Minh hay làm khó dễ những trẻ em bán báo. Thường thường, ngay khi báo ra, là có sự xô sát âm ỉ giữa các trẻ bán báo và một số phần tử vô lại cố sức đe dọa, ngăn trở. Còn việc phát hành báo đến các tỉnh thì phi thường khó khăn, thường thường bị chính phủ dùng vũ lực tịch thu.

Trên đây, cũng nhắc tới một ngôi nhà "lịch sử" nữa trong hoạt động cách mạng và đấu tranh quốc cộng hồi ấy. Ngôi nhà ở ngay xế cửa, bên kia đường, là trụ sở của một tổ chức trứ danh – Việt Nam Cánh Mệnh Đồng Minh Hội, một sự kết hợp của nhiều đảng phái đã thành lập từ Trung Quốc – Chính Hồ Chí Minh, Phạm Văn Đồng cũng đã tham gia tổ chức này vào năm 1942 ở Liễu Châu. Ngôi nhà này ai đi ngang qua cũng bị hấp dẫn. Một là ở cổng, có hai vệ sĩ là nữ binh, mặc y phục mầu đen, thắt chèn, tay cầm súng trường trông rất uy phong. Hai

là, đây là nơi duy nhất dám bắc một cái loa lớn, hôm nào buổi chiều cũng quảng bá, công kích chính sách của chính phủ Hồ Chí Minh. Khá đông người tập tụ ở trên hè để nghe, mặc dầu biết rằng sẽ có nguy hiểm bị Việt Minh làm khó dễ.

2. Chiến đấu trên các đường phố

Trên các đường phố, thường thường có những cuộc biểu tình công khai, phản đối chuyên chế độc tài, phản đối thân Pháp, phản đối Cộng Sản thân Nga Sô có hại cho việc dành độc lập của dân tộc. Gần đến Tết, lại có biểu tình chống việc bầu cử bị Việt Minh thao túng. Xung đột với cảnh sát thường xảy ra, gây thương tích cho dân chúng.

Ngoài ra những cuộc xung đột bằng bạo lực luôn luôn diễn ra về ban đêm hay tại các khu vắng vẻ. Tỉnh thoảng có việc một anh em mất tích hay bị bắt cóc, tăng thêm bầu không khí căng thẳng.

Chúng tôi nếu có việc phải ra ngoài phố cũng rất cẩn thận, trông trước trông sau, phải đi hai ba người, có khi phải đeo súng.

3. Đấu tranh trong hội trường

Mặt trận này diễn ra hòa bình nhưng rất trọng yếu và không kém gay go. Trong các cuộc hội họp liên tịch các đảng phái để bàn về đoàn kết và hợp tác chống Pháp, thường có những tranh luận kịch liệt; vì phái nào cũng muốn tranh lấy ưu thế cho mình.

Tôi là một đại biểu của Việt Nam quốc dân Đảng, cùng với anh Nguyễn Tường Long, Chu Bá Phượng, và sau có cả anh Vũ Hồng Khanh, Nguyễn Tường Tam (Nhất Linh), Nghiêm Kế Tổ... Bên Việt Nam Cách Mệnh Đồng Hướng Hội có cả cụ Nguyễn Hải Thần, anh Tạ Nguyên Hối... Phía Việt Minh có Hồ Chí Minh, Phạm Văn Đồng, Võ Nguyên Giáp, Dương Đức Hiền, v.v... Lúc đầu, có mấy bữa tiệc long trọng, thịnh soạn, và có các tướng Trung Hoa tham dự. Kết quả, cũng ra được một bản thông cáo chung và bản tuyên

ngôn của Chính Phủ Liên Hiệp (bản này tôi có phần soạn thảo). Gay gắt nhất là phân chia các bộ, phải chia chác cho đều, và hắc hứa nhất là vấn đề quốc kỳ, quốc ca, và đặc biệt là việc thống nhất võ trang các đảng phái, không sao giải quyết được vì không ai chịu ai.

Trên thực tế, việc đoàn kết và thành lập Chính Phủ Liên Hiệp chỉ là "đồng sàng dị mộng", là một kế hoãn binh. Chỉ ba tháng sau đó, là hai bên đã phá luật và đánh lẫn nhau.

3. Tại các địa phương trên toàn quốc:

Ở đây không thể kể được hết tình thế các đảng bộ và chiến khu -- nơi có võ trang. Chỉ biết rằng Trung Ương đảng bộ ngày nào cũng nhận được nhiều điện cáo cấp từ các nơi về, yêu cầu tăng việc về người, về súng, về phương tiện. Ban Chấp Hành Trung Ương tuy đã gắng hết sức mình, nhưng tình hình thực tế quá ư khó khăn, làm sao có thể giải quyết nổi? Đã đến lúc phải có một chương trình hành động quyết liệt để thoát khỏi bế tắc.

4. Vấn đề ăn Tết, một Tết cách mệnh

Ngày Tết năm đó đã tới trong hoàn cảnh nguy nan, khấn trương như trên đã tả. Cộng sản, quân Pháp như hai con beo đương ngồi rình mò phe quốc gia.

Dân Hà Nội cũng vẫn sửa soạn ăn Tết. Mặc dầu trời lạnh, lấm tấm mưa, dân chúng vẫn đi mua sắm, bánh chưng, hoa đào, thủy tiên, pháo, nhưng vẻ rộn rịp kém xa năm ngoái. Một luồng không khí ưu lự, bất trắc đè lên cả thành phố Hà Nội.

Dù khó khăn thế nào, ban lãnh đạo vẫn quyết định, cố gắng để anh em trong các trụ sở, không về được nhà hay ở ngoại quốc về, được qua một ngày Tết tương đối ấm cúng, đầy đủ.

Ban tài vụ trích một số tiền trong công quỹ ra, một số thân hữu tự nguyện góp ít nhiều. Thế là đủ để mua đồ ăn, hoa quả, mứt kẹo cần thiết. Từ chiều ba mươi trở đi, trừ cất đặt bảo vệ an ninh chặt chẽ, tất cả đều được nghỉ Tết.

Dù là trong ưu lự, nguy hiểm, nhưng đây lại là một cái Tết trang nghiêm, hào hứng nhất từ trước tới nay, một cái Tết không bình thường, với sự hội mặt của nhiều chiến sĩ già có, trẻ có, từ bốn phương đến.

Tôi được dự vào bữa cơm thân mật tối 30 tại trụ sở Trung Ương ở phố Đỗ Hữu Vị. Tiện đây xin nói thêm là căn nhà tôi ở ngay sát bên đó, chỉ cách một ngõ con. Cùng ở chung với tôi, ở dưới nhà, có hai anh Nguyễn Gia Trí, và anh Phan Huy Đán (sau đổi tên là Phan Quang Đán, từng giữ chức vụ cao ở miền Nam).

Một bàn thờ Tổ Quốc nghiêm trang được đặt ở giữa, với bức họa lớn của đảng trưởng Nguyễn Thái Học. Đèn nền sáng choang, khói hương nghi ngút, tạo nên một bầu không khí trang trọng. Anh Vũ Hồng Khanh, và anh Nguyễn Tường Tam đọc lời chúc Tết, mong qua sự chiến đấu đẫm thân, mọi anh em đều sẽ được sống tại quê hương trong an bình, tự do và hạnh phúc.

Các anh em xếp hàng lên làm lễ bái bàn thờ Tổ Quốc và nghiêng mình tưởng niệm những anh hùng liệt sĩ đã hy sinh. Mọi người đồng thanh cất tiếng hát bài "Việt Nam, Minh Châu Trời Đông". Nhiều người xúc động, rưng rưng nước mắt trong giờ phút cuối năm này.

Bữa cơm trừ tịch hôm nay cũng gọi là đầy đủ. Có đủ giò, chả, chân giò, bánh chưng, kẹo mứt. Mỗi mâm lại thêm một chai rượu trắng Văn Điển, cho có chút say sưa.

Chúng tôi thức mãi tới giao thừa, giữa tiếng pháo nổ, rồi mới bịn rịn chia tay.

Một đêm 30 Tết như vậy, trong đời người ta chắc chẳng có bao nhiêu, mà thỉnh thoảng nghe thấy tiếng súng nổ, gần hay xa.

Sáng hôm sau, mồng một Tết, tòa báo được nghỉ một hôm. Ai nấy được ngủ trưa một chút, rồi trở dậy theo lệ thường để chúc Tết lẫn nhau, với ly trà sen. Gần trưa, có mấy anh Nhất Linh, Nghiêm Kế Tổ, Xuân Tùng đến "xông đất". Hàn huyên một hồi rồi lại bắt tay vào công việc.

Những ngày ấm vui hiếm có chẳng được bao lâu. Thời thế đã cấp bách lắm rồi. Dù có cái gọi là "Chính phủ Liên Hiệp", nhưng tất cả mọi nơi đều gặp áp lực, đe dọa.

Quân Trung Hoa rục rịch rút về nước để đối phó với Hồng Quân của Mao Trạch Đông. Quân Pháp cũng đương sửa soạn để đổ bộ lên miền Bắc, thay cho quân Tưởng Giới Thạch.

Không bao lâu sau, một số anh em trong Trung Ương – trong đó có tôi – được phái lên chiến khu để củng cố và tăng cường lực lượng. Từ đó, là những ngày vật lộn liên miên. Thất bại về quân sự, sự đàn áp toàn diện của Việt Minh đối với các đảng phái quốc gia, một số anh em phải lánh sang ngoại quốc. Bao nhiêu hy sinh, lưu lạc, với kết cục là toàn dân tộc bị hãm vào một cảnh đen tối kéo dài đến tận bây giờ.

Nguyễn Tường Bách

Tháng giêng năm 1999

Ngàn Thương

*Thương em chỉ dáng người thôi
Đoan trang trong nắng bồi hồi trong anh
Thương thêm mái tóc em xanh
Xõa dài như thể lạnh tanh nước ghềnh...*

*Thương hoài nét mặt không quên
Lỡ ai có thấy là hèn cả đời
Thương nè khuôn mặt tròn tươi
Mịn màng đôi má mịn ơi là màng.*

*Thương nhiều mày đậm giăng ngang
Sớm chiều bay bổng trên hàng mi em
Thương sao đôi mắt đẹp ghê
Tròn xoe như hởi, buồn thê như chào.*

*Thương dùm chiếc mũ đang cao
Thon thon một chỗ cho bao cái nhìn
Thương thâm môi đỏ em xinh
Buồn vui anh biết anh xin số đề.*

*Thương rồi cái miệng hay nhe
Hàm răng có dịp để khoe với đời
Thương còn hai lỗ tai thôi
Như con tim nhỏ xẻ đôi tựa đều.*

*Thương em chẳng được bao nhiêu
Có chăng cũng chỉ vài điều đó nha
Thương quá thương nữa thì là
Đôi chân dong dỏng lưa là như nhau.*

*Thương hơn thương nhất là đầu
Bàn tay năm ngón như râu chuối ngà
Lỡ rồi thương tiếp đi nha
Lotion em thích nước hoa em dùng.*

*Thương thương nhớ nhớ nhưng nhưng
Anh mang nhưng nhớ rải cùng biển đông...
Thương thêm một tí được không
Anh xin tí nữa để đong thật đầy.*

*Mai này dứt nợ xuôi tay
Anh đem thương nhớ lên xây thiên đường...
Đã đầy biển cả ngàn thương
Cho đầy luôn nhé ngàn thương trên cùng.*

Một Kẻ Hấp Hối

04/09/98 12:30am

t ù y b ú t cho nhỏ N. N.

Năm tháng dần trôi... lá rụng hoa tàn... thắm thoát đã ba mùa xuân đi và rồi hoa xuân lại nở. Cái lạnh Cali đêm nay làm ta nhớ Nhỏ. Tháng ngày xưa cũ chợt quay về làm tim ta ray rức... Nhỏ ơi, có phải trong cuộc sống của ta thiếu một cái gì đó, một cái gì như thực như hư, để rồi kỷ niệm cứ như mũi dao nhọn đâm vào tim ta trong những đêm đông lạnh giá? Lạnh, phải, tiết trời lạnh lắm, nhưng sao sánh bằng cái lạnh phát xuất từ trong ta. Nơi ta ở không có tuyết, nhưng nỗi cô đơn đã bị đóng băng đặc quánh nơi góc sâu thẳm của tâm hồn.

Từng đợt gió nhẹ thoảng qua mang cái lạnh buốt da năm nào như đang kéo về... Cổ họng như nghẹn lại... Cảm giác ấy thật khó chịu... Không còn nén được nữa... ta chợt khóc òa như một đứa trẻ... Khi máy bay cất cánh lúc 1 giờ khuya ngày 03 tháng 05 năm 1995 là khi ta chấm dứt "kiếp trước" để bắt đầu "kiếp sau". Cái giây phút "chuyển kiếp" luôn làm tâm ta xao động mỗi khi nghĩ đến. Sài Gòn trong đêm đã chìm khuất sau lưng ta. Ta rời bỏ tất cả. Chân ta như hồng khỏi mặt đất, lơ lửng, không biết sau này một đời người "hai kiếp" sẽ ra sao. Một lần ra đi, không biết bao giờ ta mới trở lại. Hành trang vô giá là khối kỷ niệm mà ta đánh đổi bằng thời gian, tiếng cười, và cả những giọt nước mắt. Còn đây là chiếc áo dài lụa trắng mang huy hiệu trường Marie Curie đánh dấu năm đầu

tiên ta mặc áo dài, và cũng là năm cuối cùng nơi quê nhà của cô nữ sinh lớp 10 ngày nào.

Kỷ niệm của ta không bị vùi vào quên lãng, mà chúng cứ như được nhân lên theo tháng ngày. Bất cứ việc gì đều có thể làm ta liên tưởng về ngày xưa. Khoác hờ áo sơ mi bên ngoài chiếc T-shirt và quần jeans, sao ta cảm thấy như tiếc nuối màu áo dài trắng tha thướt trong gió sớm sương mai năm nào. Chiếc cặp da ôm trước ngực là cả bầu trời vô tư mơ mộng, nhưng hôm nay chỉ còn là chiếc "ba lô" nặng tập

sách sau lưng... Thời gian trôi, mái tóc dài luôn được buông xõa ôm gọn đôi bờ vai nhỏ đã không còn, thay vào đó là một đầu tóc tém gọn. Chắc Nhỏ ngạc nhiên lắm phải không, vì hôm xưa, mặc ai nói gì ta không bao giờ chịu cắt tóc ngắn cả.

Ta đã thay đổi? Phải, ta thay đổi để trốn tránh dĩ vãng, một dĩ vãng thật hoàn mỹ làm ta đau lòng khi nghĩ đến. Đã một lần ta không cầm được giọt nước mắt lặng lẽ rơi trên má khi đi ngang qua khu thương mại đang đóng cửa vì phải sửa sang lại. Chỉ vì ta nghĩ

đến chiều 30 Tết bên ấy, mọi gian hàng đóng cửa, người người quây quần, nhộn nhịp chuẩn bị đón Xuân. Cho dù ta thay đổi, ta có thể làm người đời nghĩ ta là một con bé cứng cỏi trong xã hội, chứ ta không thể lừa dối được bản thân ta, một tâm hồn yếu đuối sống với kỷ niệm để tìm điểm tựa nhìn hướng tương lai.

Nhỏ có biết đã một dạo ta rụt rè, không dám lướt mắt qua những bài thơ, hoặc truyện ngắn trong mấy tờ báo của sinh viên. Ta sợ ta sẽ khóc. Ta không dám đặt bút gởi dòng tâm sự qua vãn thư lỗi nhịp như ngày nào. Ta sợ ta sẽ buồn. Ta không dám... ta sợ ta sẽ nhớ những chiều Chủ Nhật ta và nhỏ lang thang nơi nhà sách Nguyễn Huệ và Xuân Thu. Nhớ những đêm mình huyền thuyên đủ chuyện ngay trước sân nhà, cho đến khi một trong hai đứa bắt đầu ngáp, thì đứa kia mới chạy về nhà. Ta không dám... không dám... chỉ vì ta sợ vị mặn của nước mắt. Nhưng thật trở trêu thay, chính khi ta muốn tìm quên, ta lại khơi dậy nỗi nhớ ray rức khôn nguôi...

Xuân qua. Hạ tàn. Thu đến. Đông đi. Xuân lại về. Ta lại chìm đắm vào giấc mơ đầy màu sắc của những chiều dạo chợ hoa ở Nguyễn Huệ dịp cuối năm. Ta thích mua những chậu cúc kim có hoa li ti, và những cây tắc say quả chường ngay trước cửa nhà. Hay hòa vào dòng người đông đúc ở chợ Bến Thành để chọn những cành hoa lay-ơn trắng và đỏ về cắm nơi bàn thờ. Tết năm nào, Nhỏ thức suốt đêm canh nồi bánh tét với ta. Đêm đó, Nhỏ không có nói nhiều, Nhỏ giúp ta canh chừng lửa, nhưng có lúc ta thấy Nhỏ chảy nước mắt. Ta không biết vì khó hay vì Nhỏ buồn ngủ, mà ta thì cứ nói từ chuyện này sang chuyện khác, sợ Nhỏ mà ngủ gục thì mình ta làm sao thức được.

Nhỏ có biết, từ ngày "chuyển kiếp" đến nay, những người bạn chỉ để cho ta nói "Hi!, Hello!" thì có rất nhiều, nhưng ta không tìm được một tình bạn đúng nghĩa nào cả. Họ hời hợt lắm. Họ niềm nở khi họ cần ta. Họ lạnh nhạt coi ta như dư thừa khi ta không giúp được họ. Ngày tháng qua, ta quen dần lối sống "Mỹ" đó. Chính kỷ niệm đã sưởi ấm ta trong những đêm đối diện với bức tường, mình ta và chiếc bóng. Nhỏ biết không, giờ nghĩ lại ta càng thấy mình ngổ ngẩn. Ta sống trong sự lẫn lộn giữa quá khứ và hiện tại. Có lần người bạn hỏi bên Việt Nam ta ở đâu, ta thản nhiên trả lời: "...đi qua trường Hà Huy Tập, rẽ trái đường Lê Quang Định, rồi quẹo phải đường Huỳnh Đình Hai... đi thẳng gặp ngay Brookhust..." Ta chợt thấy mĩa mai cho sự sống bị dồn ép giữa "hai kiếp."

Đã ba năm qua, và mùa Xuân thứ tư sắp về rồi đó Nhỏ. Ta không còn trốn tránh, che đậy quá khứ. Ta chấp nhận hiện tại nơi đất Mỹ, quê hương thứ hai của ta. Trong cuộc sống ai mà không gặp phải những bất trắc khôn lường, và ta đã nhận ra rằng ta không thể nương tựa ở bất cứ ai. Có một câu ngạn ngữ: "Nương tựa vào bức tường, bức tường sẽ đổ,

nương tựa vào cành cây, cành cây sẽ gãy, nương tựa vào người, con người sẽ chết." Nên ta chỉ nên nương tựa vào chính bản thân mình. Ước có một ngày ta sẽ được "nhất tâm bất loạn", "vô tâm thanh tịnh" bằng phương châm: "Việc qua rồi chẳng nhớ. Việc chưa đến chẳng lo. Việc hiện tại chỗ đem lòng vọng tưởng." Nhưng biết đến khi nào ta mới làm được điều đó, khi vọng niệm cứ tiếp tục dấy lên trong tư tưởng. Chuyện học, chuyện làm, chuyện gia đình, và Nhỏ. Bao nhiêu cánh thư lần lượt gởi đi, nhưng tháng năm đã mài mòn niềm hy vọng nhận được thư của Nhỏ. Ta không biết Nhỏ đang ở nơi đâu? Nhỏ như thế nào? Nhỏ có còn nhớ tới ta không? Hay là... Ta không biết. Ta không dám nghĩ tới nữa. Không khí yên lặng quá... Ta nằm im, nghe ngóng... tiếng gió mạnh làm lá cây xào xạt, chắc những cánh hoa đang rơi lả tả trong màn đêm. Xin ngọn gió nào vô tình mang dòng tâm sự thoáng qua tai Nhỏ, và thầm thì: "Ta nhớ Nhỏ, Nguyễn Nguyệt."

Hồng Gia

Một – Một Chín Chín Chín.

những kỷ niệm về ngày

VALENTINE

Y Nguyên thực hiện

Tình Yêu, tự ngàn xưa cho tới ngày nay, vẫn là đề tài tốn nhiều giấy mực. Và dường như, chẳng bao giờ có một định nghĩa thống nhất về tình yêu. Ngày lễ Valentine, ngày lễ của tình yêu, cũng đến với mỗi người một cách khác nhau. Có khi thật đẹp, cũng có khi thật... "khủng khiếp", nhưng bao giờ, cũng là một kỷ niệm đáng nhớ. Hãy nghe, các bạn sinh viên trả lời một câu hỏi của Y Nguyên trong mùa Valentine năm nay.

“Bạn có thể chia sẻ một kỷ niệm khó quên của bạn (đẹp hoặc cũng có thể không được có duyên cho mấy) trong dịp lễ Valentine?”

1. Bích Ngọc – UCLA

— Mình cùng "người ta" đi ăn tối ở một tiệm ăn Pháp, dưới đèn cây, vừa ăn vừa thưởng thức tiếng đàn piano. Mình thích một chút.... lãng mạn mà.

2.Thu Hiền – UCLA

— Vừa mở cửa, "hắn" đã đứng sừng sững ở đấy và chìa bó bông hồng ra tặng. Nhận bó bông mà.... run thím mồ! Lũ bạn cùng phòng được dịp tra tấn lý lịch "người ta" suốt buổi.

3.Thành Nguyễn – USC

— Tiệm hoa đông người quá nên bị.... trễ hẹn. Phải mất hơn nửa tiếng.... năn nỉ nàng mới chịu tha.

4. Nhật Nam – Cali

— Thiên hạ đất bạn gái đi chơi còn mình thì nằm nhà. Nghĩ về nàng, mơ về nàng, làm thơ về nàng, nhưng không dám... đem hoa tặng nàng. Muốn nói với nàng một lời nhưng không dám ngỏ. Nàng vẫn hồn nhiên... Có lẽ mình không còn cơ hội nữa...

5. Thu Thủy – UCI

— Em hả, chưa có bồ thì làm gì có chuyện để kể đâu chứ!

6.Anh Tuấn – Pháp

— Buồn! Mình ở bên này Thái Bình Dương, nàng ở bên kia Thái Bình Dương mà. Chỉ order hoa và điện thoại về cho nàng thôi. Nhưng điện thoại thì không thể nào nói hết lời được!

7. Phan Thanh Toàn – UCI

— Dắt nàng lên Orange Hill uống café. Toàn đã gọi reserve chỗ trước đó mấy ngày rồi chứ không thì có lên tới nơi cũng phải quay về vì ngày đó bà con kéo nhau lên đó đông lắm! Ngày đó ai cũng khoái lãng mạn nên kéo nhau lên đó ngồi đốt lửa, uống café hay cocktail, nhìn xuống phố đêm....

8. Nguyễn Huy Vincent – UCLA

— Nàng đợi có candle-lit dinner hoặc leo đồi ngắm trăng, nhưng không reserve kịp để lên Orange Hill nên đành ghé ngang một nhà hàng ngang rạp hát AMC ở Long Beach. Cái nhà

hàng ác hơn ác đức! Ỉ ờ ng lễ Valentine nên mặc tình chém đẹp. Đồ ăn thì lạt nhách lạt nhèo, bàn ghế kè sát bên nhau như ăn trong cafeteria. Mình đang thủ thủ với người yêu bên này thì nghe bàn kè bên cười khúc khích... thiệt mất hứng. Cả đêm hai đứa im re như có chiến tranh lạnh...! Giờ nghĩ đến cái ngày này mà nổi da gà!

9. Một cô bé – UCI

— Đang đứng trước library chờ nhỏ bạn thì thấy một anh chàng kia ăn mặc bảnh bao đang ôm bó bông nhìn hơi quen quen. Khi nhìn thấy em đang đứng, anh ta có vẻ mừng rỡ. Sau đó anh đảo mắt một vòng nhìn xung quanh lần nữa rồi ôm bó bông từ từ bước lại... phía em. Tim em đập loạn xạ và cảm thấy vui vui. Em nghĩ thầm: "Lẽ nào anh ta ôm bông tới tặng mình?" rồi nghĩ sẵn cách để đối phó. Em sẽ trả lời "Tui không quen biết anh, nên tui không thể nhận bông của anh được" hay "anh là ai mà sao dám tặng bông tới tui". Anh ta cất giọng hỏi: "Chào cô bé, cô bé đứng ở đây lâu chưa?" Chà, mảnh lời làm quen đây! "Mới được khoảng 20 phút hà, có chi không?" Em hồi hộp trả lời. Anh ta bập bẹ y như đứa con nít mới học nói tập nói từng tiếng một: "Tui đem... bông.... tặng cho... cô bé... (Em giật mình và cảm thấy run run), anh ta

tiếp tục bập bẹ ".....tóc dài, mang mắt kính, ốm ốm người.. đợi....đứng ở đây đợi tui..... tui.. hẹn cổ 3 giờ nhưng....bị kẹt xe... tui...trễ 15 phút....."

10. Trương Hoàng Bảo Thư – Louisville

Well, năm ngoái là một năm mà vui buồn lẫn lộn. Valentine đi qua một cách hờ hững nhất mà Thư không ngờ được, nhưng dù sao đi nữa vẫn là những kỷ niệm mà mình vẫn mang trong cuộc đời cho dù nó nhạt nhẽo.

Có một lần Thư cảm thấy thương nhất là năm đầu tiên bước vào college, những tháng ngày mà phải nói là chưa biết valentine nó ngọt ngào cỡ nào, chắc là như chocolate, tại vì người ta tặng nhau chocolate đó mà, but anyway có một bình hoa ngọc lan màu trắng hiện diện ngay giữa nhà khi Thư vừa bước vào cửa, chẳng biết đến từ đâu nhưng chỉ biết một điều là tặng mình đó mà. Thời gian trôi qua, mấy năm trời rồi chẳng có cơ hội gặp lại nhưng chỉ muốn nói một lời là Thank you mặc dầu Thư đã nhận bình hoa bốn năm về trước mà chưa một lời cảm ơn.

11. Jake Võ -LBCC

Hồi còn học trong high school mình chưa biết lái xe nên phải đón xe bus đến gặp người yêu ở điểm hẹn. Bước lên xe bus đó là một điều lằm lở! Tay mình đang cầm một chùm bong bóng 4-5 cái, trong túi áo có chiếc nhẫn trái tim mình đã tốn công lựa cả tháng trời. Khi len lỏi qua mấy hàng ghế, hai cái bong bóng bị đè quá sức nên bể. Còn chiếc nhẫn cũng không cẩn mà bỏ đâu mất tiêu. Thoát khỏi cái xe bus thì quà Valentine tặng cho cô ấy chỉ còn vụn vụn lại có 2 cái bong bóng... xẹp.

12. Cát, Hùng, Thành – UCI

Có người yêu đâu mà dốt đi chơi! Tại này cả đám kéo nhau... đi uỳnh bi-da cả buổi tối. Nhớ tới mà.. hic hic... tủi thân mình! Thôi thì đành tuyên dương "Chủ nghĩa độc thân" vậy!

HÃY VỮNG TIN VÀO LỊCH SỬ DÂN TỘC

(Trích từ bài thuyết trình do tác giả trình bày trước tập thể sinh viên tại tiểu bang Massachusetts Hoa Kỳ 22-11-98)

Trần Trung Đạo

Ai cũng biết tuổi trẻ là tương lai. Khi nói về tuổi trẻ, chúng ta thường nói đến tuổi của sức sống tràn đầy, tuổi của khai phóng và sáng tạo. Khi nhận xét về tuổi trẻ, chúng ta thường nghĩ đến những mặt tích cực và lạc quan. Tuy nhiên trong phạm vi bài thuyết trình này và trước một cử tọa phần đông là các bạn sinh viên trẻ, tôi xin tạm gác những ước ao và hy vọng qua một bên, thay vào đó, tôi xin trình bày một vài mặt khác của tuổi trẻ Việt Nam như vừa để nói lên một thực tế và cũng vừa là một thách thức đối với các bạn để các bạn tìm cách vượt qua và vươn lên.

Có rất nhiều đánh giá khác nhau về tuổi trẻ Việt Nam, trong cũng như ngoài nước trong suốt 23 năm qua. Nhìn chung đó là những đánh giá không mấy tích cực. Với tuổi trẻ trong nước, chúng tôi xin trích dẫn hai quan điểm, từ một người cầm bút và từ một thanh niên. Nhà văn miền Bắc Dương Thu Hương nhận định như sau đây về tuổi trẻ trong nước: "Tuổi trẻ không còn lý tưởng, họ đang lao vào cuộc sống thác loạn và xem đó như là cách trả thù cho những thế hệ cha ông đã lừa gạt họ." Lý tưởng mà nhà văn Dương Thu Hương muốn nói có lẽ là lý tưởng Cộng Sản hơn là lý tưởng Quốc Gia Dân Tộc và tuổi trẻ mà nhà văn Dương Thu Hương muốn nói đây là tuổi trẻ miền Bắc, thế hệ đã bị đảng nhử bằng chiếc bánh vẽ độc lập, tự do, hòa bình, thống nhất để rồi

bị đẩy vào vũng lầy chiến tranh, nghèo đói, tham nhũng, thối nát. Đối với tuổi trẻ sinh ra và lớn lên ở miền Nam, nhà báo quen thuộc về các vấn đề Việt Nam, ông Andrew Lam của tờ San Jose Mercury trong số ra ngày 25 tháng 5 năm 1998 trích lời của một thanh niên tên là Tuấn tuyên bố với ông ta trong thời gian ông đến Việt Nam làm phóng sự rằng: "Chúng tôi bị lừa gạt. Trước đây, tôi biết chủ nghĩa Cộng Sản là sai khi tôi phải học thuộc lòng lý thuyết

Mác nhưng không biết tại sao mình phải học. Khi Việt Nam mở cửa, tôi có được dịp xem ti-vi, đọc báo và qua đó tôi ý thức rằng những quốc gia khác giàu có biết bao nhiêu, phim ảnh của họ làm đẹp biết bao nhiêu, con người họ cũng đẹp đẽ biết bao nhiêu. Nhìn lại Việt Nam, tôi cảm thấy buồn. Đừng nói chỉ là Mỹ, ngay cả Thái Lan, Đại Hàn, Mã Lai cũng hơn Việt Nam quá xa. Việt Nam không có gì để nói, để khoe khoang và giới thiệu. Việt Nam

chỉ là một quốc gia bị lãng quên trong nghèo đói."

Từ hai nhận xét trên, chúng ta thấy rằng tuổi trẻ hai miền đều bất mãn chế độ. Tuy nhiên, dù bất mãn, tuổi trẻ Việt Nam trong nước, từ Bắc đến Nam, đã có những thái độ và phản ứng tiêu cực trước những áp bức chính trị và những bất công xã hội. Thay vì đứng lên đập đổ chính quyền Cộng Sản, thay vì biểu tình xuống đường chống đối, họ đã sống trong lãng quên bằng những cuộc đua xe gắn máy bạt mạng, bằng cuộc sống buông thả, sa đọa, trụy lạc. Còn tại hải ngoại thì sao? Chúng tôi thiết nghĩ không cần phải dẫn chứng từ sách vở nào hay từ nhân vật nào khác. Chúng ta phải thẳng thắn thừa nhận rằng, cho đến nay, tuổi trẻ hải ngoại chưa phải là lực lượng chủ động trong các sinh hoạt chính trị, đấu tranh vì tự do, vì dân chủ và nhân quyền của dân tộc Việt Nam. Một số rất ít anh chị tạm gọi là tương đối còn trẻ đang có những hoạt động liên hệ trực tiếp đến cộng đồng người Việt, có thể đếm trên đầu ngón tay. Ngoài ra, một số các nhóm trẻ khắp các nơi như Đoàn Thanh Niên Phan Bội Châu ở California, Tổ Chức Dân Chủ Việt Nam ở Đức, Nhóm Diễn Đàn trước đây ở Tiệp Khắc, Về Nguồn Foundation ở Tennessee v.v. Tổng Hội

Sinh Viên Việt Nam Paris, Tổng Hội Sinh Viên Việt Nam tại Úc Châu, Tổng Hội Sinh Viên Nam Cali, Bắc Cali và khoảng hơn chục Tổng Hội Sinh Viên Việt Nam tại các tiểu bang lớn. Nhìn chung, các phong trào và tổ chức trẻ, có tổ chức chặt chẽ và hoạt động năng nổ tại hải ngoại kể ra thì nghe nhiều nhưng thực tế còn quá ít so với lực lượng đông đảo của khối chuyên gia trẻ, thanh niên, sinh viên Việt Nam tại hải ngoại. Hoạt động của các cá nhân và phong trào trẻ chưa đáp ứng một phần dù rất nhỏ so với nhu cầu của cộng đồng người Việt cũng như lịch sử dân tộc đang đặt ra cho thế hệ họ.

Trong giới hạn của bài này, chúng tôi không thể đưa ra và phân tích tất cả, dĩ nhiên là rất nhiều, những lý do chính dẫn đến sự xa cách giữa lịch sử và tuổi trẻ v.v.. Chúng tôi chỉ nhân cơ hội này để nhắc đến một lý do, thoạt trông rất bình thường nhưng ít ai đặt nặng đúng mức, đó là lý do tuổi trẻ Việt Nam không thuộc sử Việt Nam. Chúng tôi tin rằng không phải các cô chú sinh viên Việt Nam nào lớn lên tại hải ngoại cũng biết Tôn Thất Đạm, Lương Ngọc Quyến, Ký Con, Phạm Hồng Thái là ai.

Việc không thuộc sử dẫn đến câu hỏi "tôi là ai", dẫn đến việc thiếu niềm tin

vào sức sống và sự trường tồn của giòng giống Việt Nam, dẫn đến những cái nhìn thiếu cận về tương lai đất nước. Lo những cái không đáng lo, sợ những điều không đáng sợ. Không lo những cái đáng lo, không sợ những điều đáng sợ. Do đó trước khi nói đến chuyện làm lịch sử, trước khi nói đến chuyện đời non lấp bể, đội đá vá trời, xin các bạn hãy trở lại làm một công việc căn bản nhất và đơn giản nhất là ngồi xuống và cùng nhau học sử Việt Nam.

Trong những ngày này, chúng ta thường nghe đến những cụm từ "nỗi đau của dân tộc Việt Nam", "căn bệnh Việt Nam", "cuộc chiến tranh Việt Nam", "tính tự ti mặc cảm Việt Nam" nhưng rất ít khi nghe "niềm tự hào Việt Nam". Trong một diễn văn đọc tại Hội Nghị Nhân Quyền tại Mạc Tư Khoa vào năm 1992, một cô gái Việt Nam, làm cả hội trường xúc động khi cô nói lên tấm lòng của một người con gái Việt Nam mong có một ngày được nhận mình là người Việt Nam mà không mặc cảm. Đó cũng là tâm trạng chung và rất thực tế của nhiều người và nhiều thế hệ, nhất là các thế hệ trẻ, khi đứng trước cảnh lầm than của xứ sở. Tâm trạng đó không phải là sai về mặt kinh tế nhưng khi nhìn từ góc độ văn hóa và lịch sử, đó là một tâm trạng bi quan và tiêu cực. Tại sao phải mơ có một ngày nào đó mới dám thừa nhận là người Việt Nam mà không phải ngay bây giờ. Chẳng lẽ vì Cộng Sản đang cưỡng chiếm quê hương chúng ta nên chúng ta không thể tự nhận mình là người Việt Nam hay sao? Chẳng lẽ vì Việt Nam là một trong những quốc gia nghèo nhất thế giới nên chúng ta không dám nhận mình là người Việt Nam hay sao? Chẳng lẽ chúng ta đang lưu vong trên đất khách quê người nên chúng ta cho rằng mình là những người vô tổ quốc hay sao? Tội lỗi làm cho đất nước Việt Nam lầm than, điều đứng là tội lỗi của Cộng Sản, nhưng trong tim của mỗi người Việt, dải giang sơn gấm vóc kia bao giờ cũng là đất nước của người

Việt Nam. Nhìn vào lịch sử không phải chỉ nhìn vào hoàn cảnh chúng ta đang sống mà thôi nhưng còn nhìn lại hàng nghìn năm trước và nhìn xa vào hàng nghìn năm sau.

Chúng ta không may mắn sinh ra trong một gia đình nghèo và sống dưới căn nhà dột nát nhưng không phải vì thế mà chúng ta cảm thấy nhục nhã, cảm thấy mặc cảm. Chúng ta, trái lại, luôn hãnh diện với gia phong và huyết thống của mình. Nếu các bạn cho rằng gia phong huyết thống không đổi được chén cơm, không may được chiếc áo, điều đó không đúng. Gia phong và huyết thống là gì? Gia phong huyết thống của đại gia đình Việt Nam là màu da chúng ta đang có, là chiếc áo dài các em đang mặc, là tiếng nói mà các em đang gọi nhau, là ca dao, là truyện Kiều, là lá trầu trái cau, là nụ cười của trẻ thơ và cả tiếng khóc đau lòng của mẹ. Gia phong huyết thống không những nuôi lớn chúng ta mà còn trao cho chúng ta cả cuộc đời và tương lai đầy hy vọng. Gia phong và huyết thống mà chúng ta đang có hôm nay đã tích lũy và kế thừa từ nhiều nghìn năm trước, là tổng hợp bao tinh hoa của nhiều thế hệ Việt Nam đi trước.

Lịch sử là vũ khí, là hành trang căn bản trong hành trình tranh đấu cho tự do dân chủ, cũng như để xây dựng đất nước sau này. Lịch sử là niềm tin. Niềm tin không thể mua bán. Niềm tin không thể nghe theo. Niềm tin không thể giả dối. Mỗi chúng ta phải tạo

dựng niềm tin cho chính mình bằng suy nghĩ và cảm nhận của cá nhân mình. Những người nhắm mắt làm theo, nhắm mắt đi theo không bao giờ đi trọn con đường được. Họ chỉ có thể đi trên những đoạn đường bằng phẳng không gai góc, nhưng một khi có ghềnh thác hiểm nguy họ sẽ là những người đầu tiên vấp té và bỏ cuộc. Niềm tin là tự nguyện. Không ai cho chúng ta vay mượn niềm tin cả. Lịch sử cho thấy mọi sự vay mượn đều dẫn đến lệ thuộc. Lệ thuộc vật chất thì còn có thể thoát ra nhưng lệ thuộc niềm tin, lệ thuộc tinh thần sẽ dẫn đến nô lệ, vong thân, rất khó mà thoát ra được.

Tại sao Phạm Hồng Thái phải nhảy xuống sông Châu Giang tự tử? Tại sao các tướng Nguyễn Khoa Nam, Lê Văn Hưng phải tự sát? Không phải vì các vị đó sợ hãi, không phải vì các vị đó chỉ biết căm thù, cũng không phải chỉ vì các vị đó can đảm hơn người khác nhưng quan trọng nhất, bởi vì các vị đó đã có một niềm tin quá lớn vào sự trường tồn của dân tộc, niềm tin đó lớn hơn cả mạng sống của chính họ. Muốn xây dựng niềm tin không có cách gì hay hơn là học sử.

Đảng Cộng Sản Việt Nam, đã lợi dụng lòng yêu nước của dân tộc Việt Nam trong cuộc kháng chiến chống thực dân, để rồi cuối cùng chiếm lấy đất nước, áp đặt ý thức hệ vong bản lên trên đầu trên cổ nhân dân Việt Nam, xích hóa cả dân tộc Việt Nam chúng ta. Câu khẩu hiệu

"Yêu nước là yêu chủ nghĩa xã hội" mà các em thường học trong trường trung học hay đại học Cộng Sản khi còn ở trong nước là câu tuyên truyền láo khoét và mâu thuẫn bởi vì Dân Tộc và Cộng Sản không thể cùng tồn tại và hệ ý thức Dân Tộc và hệ ý thức Cộng Sản là hai hệ ý thức mâu thuẫn có tính chất phủ định lẫn nhau.

Nói lên những điều tiêu cực không có nghĩa là tôi bi quan về tuổi trẻ. Nói những điều tiêu cực không có nghĩa là tôi đánh giá thấp vai trò của tuổi trẻ hay phủ nhận các đóng góp của tuổi trẻ trong sinh hoạt cộng đồng hay trong các nỗ lực đấu tranh vì dân sinh dân chủ cho đồng bào trong nước. Chúng tôi chỉ mong các bạn trẻ nhìn vào vấn đề từ thực tế, tìm hiểu và giải quyết vấn đề từ căn bản cũng như biết mình là ai, đang đứng đâu và nên làm gì trước những khổ đau đang đè lên sinh mệnh dân tộc.

Mỗi thế hệ có một nhiệm vụ phải hoàn thành. Nhưng dù không hoàn thành vẫn phải nhường lại con đường cho các thế hệ trẻ tiến lên. Các thế hệ trẻ dù muốn hay không muốn cũng phải nhận lãnh trách nhiệm của mình trước lịch sử. Đất nước Việt Nam là của các em. Tương lai Việt Nam có được vinh quang hay phải tiếp tục chịu đựng lầm than tủi nhục cũng là từ hành động của các em. Đứng trước giai đoạn đầy bóng tối của đất nước hiện nay, nhiệm vụ của các em đã trở thành một thử thách lớn lao. Để đi hết con đường khó khăn trước mắt mỗi người phải tự thắp sáng niềm tin dân tộc trong lòng mình. Mỗi người chúng ta phải tự xây dựng cho mình một ý thức dân tộc vững chắc nhằm chống lại mọi ý thức hệ vong bản, phi dân tộc khác. Ý thức dân tộc đó không phải tìm đâu xa lạ, tìm đâu khác hơn là trong sử sách Việt Nam. Mong rằng tại đây và ngay bây giờ, các bạn trẻ Việt Nam tại hải ngoại hãy cùng nhau đẩy lên phong trào học sử Việt Nam.

Cành Mai Viễn Xứ

Sầu lên châu nhỏ duềnh thương
Cành Mai Viễn Xứ bên đường trở hoa
Tiếng chuông Hoài Vọng ngân nga
Mây mờ núi nhớ nhạt nhòa dáng xuân

Sương mai ướt áo phong trần
Cánh chim Ly Khách trầm luân biển đời
Hoàng Lan lả cánh bên đời
Nắng mai e thẹn bồi hồi tiết xuân

Pháo xuân nước nở xa gần
Hồn quê hé nụ trên cành Hoa Thơ
Đường về rêu phủ sương mờ
Lối mòn khuất nẻo đôi bờ mưa rơi

Hương sâu nhè nhẹ lên khơi
Mưa trên lá nhớ giữa đời biển dâu
Sáng nay hoa nở bên cầu
Sóng đời xô dạt, cánh sầu tả tơi

Giong thuyền vớt cánh hoa rơi
Một đời biệt xứ bên trời viễn du

Phi Khanh (Ca Xuân Kỷ Mão)

Có Một Mùa Xuân

Có một mùa Xuân ngập nắng vàng,
Ngàn mai rực rỡ đón xuân sang,
Áo gấm, áo hoa, hòa khói pháo,
Ai ngờ phút chốc biến khói nhang.

Có một mùa Xuân, súng nổ vang,
Đất mẹ, quê cha, nổi kinh hoàng,
Ai mất, xác trần phơi rào kềm,
Ai còn, thân trụ chốn rừng hoang.

Có một mùa Xuân tuyết chưa tan,
Mênh mông, lộng lộng, mắt ngút ngàn,
Một chút tấm lòng bỗng dưng lạnh,
Hay là chưa phải lúc xuân sang?

Có một mùa Xuân dựng cờ vàng,
Hàng hàng, lớp lớp, hát ca vang,
Xuôi về nẻo cũ xây đất tổ,
Bấy giờ mới thật đón xuân sang!!!

Hồng Nghi

Giếng Nước Năm Xưa

Tôi còn nhớ cảm giác vừa hồi hộp vừa thích thú khi lên mẹ ra vọc nước trong giếng ở sân trước. Làn nước trong vắt mát rười rượi mơn man bàn tay tôi xóa tan cơn nóng bức của những buổi trưa hè. Tôi thường nghịch ngợm quây mạnh tay để bọt nước trắng xóa văng tung tóe, ướt cả một khoảng sân, ướt đầm tóc tai và tạo thành nhiều đốm sao sấm mầu trên bức tường vôi. Tôi thích ngắm muôn mảng ánh sáng rập rình chao lượn trên mặt nước, hòa nhập rồi lại tách rời, nhịp nhàng như một vũ khúc. Những làn sóng lăn tăn lan dần ra tứ phía, lan rộng mãi đến khi mặt nước bình lặng lại lung linh phản chiếu bóng tôi. Có những buổi, sau khi đã chán với trò nheo mắt, bủ môi, thè lưỡi trêu ghẹo bóng mình, tôi bắc ghế ngồi bên bờ giếng và thả hồn mơ mộng theo câu chuyện cổ tích bà thường kể. Cơn gió thoảng qua mang hơi nước mát rượi thấm vào từng thớ thịt thường ru tôi vào cơn mộng đẹp với nàng tiên cá tóc xoắn dài tha thướt, chàng hoàng tử cóc, nàng công chúa kiến, hoàng tử ếch, công chúa cá,... Vô hình chung, giếng nước đã trở thành một người bạn của riêng tôi suốt thời thơ ấu. Và cũng như những giấc mộng con nít vu vơ, giếng nước không còn hiện hữu nữa khi nền sân được tu sửa và nâng cao lên. Tôi đã buồn, đã khóc, và rồi cũng đã nguôi ngoai nhưng hình ảnh cùng bao kỷ niệm bên bờ giếng ngày xưa vẫn còn đó trong ký ức của tôi...

Tứ Diễm – Jan. 19, 1999

CHÚT NHỚ

Hồng Gia

Mong Manh

Vy quay trở về Tiểu Sài Gòn...

Nàng hòa vào dòng người qua lại... băng khuâng nhìn quanh. Những khung cảnh quen thuộc làm tim Vy se thắt, và tâm nàng xao động một nỗi bàng hoàng. Hình như đa số những biến chuyển lớn trong đời bắt đầu khi nàng bước chân đến đây. Vào một sớm đầu Xuân, như trong cơn mơ hồ, nàng nhìn thấy chiếc màn nhung đỏ buông rủ im lìm đang được kéo lên. Đâu đây tiếng nhạc êm đềm, du dương và một cô gái vô tư đang đùa giỡn với sóng nước... bỗng từ đâu kéo tới những đợt sóng gập đứ đội, nền trời sấm chớp, và màn sương khuya lạnh công bao trùm trên vạn vật...

...

Một ngày...

Cảm giác rạo rực, nóng bỏng chạy dọc trong thân thể Hoàng. Anh không tự chủ được, từ từ cúi xuống. Vy cố chống cự yếu ớt khi làn hơi thở của anh miên man trên ngón cổ. Bàn tay anh mơn trớn lên làn da thịt nõn nà của cô bé Vy trong lần sinh nhật tròn 21 tuổi. Mắt khép nhẹ, và hơi thở của Vy dồn dập:

— Hoàng..

— Vy..

Vòng tay đam mê, bờ vai rắn chắc đón mời Vy ngã vào như một định mệnh không thể chống trả. Hoàng ghì mạnh thân thể mảnh mai, quyến rũ... bờ môi ướt mọng, run run như chờ đợi, như chào đón... Đêm thần tiên với người yêu, Vy đã không còn nhớ đến những gì chung quanh mình...

Vy nằm dài trên giường nghe ngóng tiếng động, và sự đổi thay ghê gớm từ đêm qua đã in dấu trong tâm hồn và thân xác. Nhìn những tia nắng xuyên qua cửa sổ vẽ những vạch dài trên tấm đệm với gối chần bừa bộn... Vy bàng hoàng. Nỗi bất an trong Vy lớn dần. Bỗng dưng nàng nghĩ về gia đình, về mẹ, về những chuỗi ngày sắp tới. Tâm tư rối bời chỉ một đầu óc trống rỗng. Mẹ bây giờ đang làm gì? Ba như thế nào? Có lẽ đang nhớ và lo cho Vy lắm... Sự xuất hiện của Hoàng nơi ngưỡng cửa làm những giọt nước mắt lăn dài ẩm đôi má của Vy, đôi má đã nhuộm mang hơi lạnh của buổi sương sớm. Vy thổn thức khóc. Vy khóc. Vy níu chặt Hoàng như sợ Hoàng sẽ tan vào mây khói. Nàng nhớ gia đình, họ sẽ nhìn nàng bằng ánh mắt trách móc, thất vọng, hay họ sẽ im lặng tha thứ cho sự liều lĩnh của nàng, và trách bản thân họ đã làm sai điều gì khiến cho Vy đến ngày hôm nay. Nếu họ không trách Vy càng làm lương tâm Vy thêm ray rứt. Vy đang sống giữa hạnh phúc và đau đớn. Chỉ một đêm, Vy đánh đổi cuộc sống hồn nhiên, vô tư ngày nào để yêu và được yêu...

— Vy, em đừng khóc nữa. Có anh đây, anh sẽ lo cho em. Sau khi anh học xong,

anh sẽ cưới em. Anh muốn đám cưới chúng mình phải thật là trang trọng, không thể làm qua loa được. Anh sẽ vừa học vừa làm, dành dụm cưới em. Mình thương nhau đó không phải là tội lỗi, em có hiểu không? Em đừng buồn. Tin ở anh, em nha.

Hoàng choàng tay qua vai ôm Vy, làn hơi thở ấm áp luôn vào trong tóc.

Mắt Vy nhắm chiu nhìn vào khoảng không trước mặt. Vy biết Hoàng ở thật gần. Vy thấy mình được che chở, bảo bọc. Vy thầm nghĩ trong đời nàng sẽ có Hoàng kề cận mãi mãi. Hoàng im lặng lắng nghe hơi thở Vy đều đều.

Vy cảm thấy an tâm bên Hoàng. Sau những ngày dẫn vật, suy nghĩ, toan tính cách đối phó mọi khó khăn có thể xảy đến, mỗi ngày khi tan trường Vy đều lái xe đến nhà Hoàng. Ngoài gia đình, Hoàng là người tình, người bạn duy nhất bên cạnh nàng. Xa lộ 405 không còn xa lạ đối với Vy nữa. Nàng đi đi về về. Hai mươi lăm dặm trong nửa tiếng đồng hồ thật là quen thuộc, nàng chỉ cần nhìn hai bên đường là có thể đoán còn bao nhiêu phút thì sẽ gặp được người yêu. Họ quấn quít bên nhau. Hoàng giúp Vy học, và cùng sống những ngày đầm ấm.

Vy sống trong niềm hạnh phúc tốt đỉnh, sống những ngày mà suốt đời nàng vẫn sẽ nhớ mãi hoài như một vết hằn êm ái. Đẳng đẳng 11 tháng, vỏ bánh xe không biết đã quay bao nhiêu vòng để mài mòn trên xa lộ 405. Bao nhiêu lần Vy tưởng chừng mình như tan đi, như vụn sống dậy, và sự dẫn vật khi phải che dấu gia đình.

...

Rồi một ngày...

Rèm mi khép hờ, Vy để mặc cho dòng nước mắt lặng lẽ rơi. Vị mặn mặn thấm qua bờ môi, len vào buồng tim làm Vy đau nhói. Một cơn gió thoảng qua vô tình làm tóc nàng bay. Anh vén những sợi tóc lòa xòa trên trán, lau nhẹ nước mắt và tìm tay Vy thật ấm:

— Vy, anh đã làm gì cho em buồn? Không lẽ anh chưa đáng được nghe tâm sự, và chia sẻ cùng với em chăng? -...

— Vy! Vy!!!

Vy mở mắt nhìn vào khoảng không gian đang đắm chìm trong màn đêm. Những giọt buồn đọng nơi khúc mắt chỉ chờ trào tuôn. Khẽ luồn tay vào đồng tóc đen mượt, anh mang những ưu tư vơi vơi hòa vào dòng suy nghĩ của nàng:

— Sau khi anh chuyển trường đi học xa, gia đình anh sẽ dọn qua Washington... Cho dù đi đâu, anh cũng sẽ trở về với em. Mỗi dịp lễ anh sẽ về. Em biết là anh thương em mà, phải không? Mình có thể nói chuyện qua điện thoại, hay IRC. Một năm nay, anh rất là lơ là việc học, và nhất là kỳ thi MCAT vừa qua... nhưng anh sẽ cố gắng học thật cao. Lấy bằng M.D. rồi, mình sẽ có một tương lai sung túc.

— ...

Anh buông lỏng bàn tay Vy, và gác tay lên trán. Nằm tựa trên phiến ngực rộng của anh, Vy theo dõi từng nhịp tim, tiếng thở, và... anh cố nén tiếng thở dài. Anh thì thầm bên tai Vy sao trầm ấm quá:

— Anh cứ chần chờ chưa nộp đơn đi các trường vì anh đắn đo suy nghĩ. Anh cũng không muốn xa em. Dù chỉ xa em có hai ngày là anh đã muốn đi tìm em. Anh nhớ em lắm... Anh biết một khi anh trút hết sức lo cho sự nghiệp, anh sẽ không có thời gian lo cho em. Khi anh vào *grad school*, có khi anh phải canh chừng mấy thí nghiệm thì anh sẽ không có về nhà. Mấy cái thí nghiệm này mà làm sai, phải học lại thêm mấy năm nữa đó...

Sự im lặng bao trùm. Bao nhiêu thư dày cộm của các trường y khoa từ các tiểu bang, Arkansas, Florida, Pennsylvania, Michigan, Philadelphia,... nhét đầy trong ngăn kéo. Anh không màng đụng đến chúng, còn những cái được mở là do ba của anh. Ông ấy muốn anh điền đơn và gửi đi... Làm

sao Vy có thể nói với anh là Vy không muốn anh xa rời nàng... Không thể ích kỷ đến thế, Vy phải tôn trọng quyết định của anh ấy. Anh muốn học thật cao, có một chỗ đứng vững chắc trong xã hội. Không thể bắt anh vì nàng mà phải hy sinh cái lý tưởng anh đã nuôi nấng bao năm. Có thể anh vì nàng để rồi sau này anh phải ray rứt. Nếu vậy Vy sẽ mang nặng tội lỗi. Không, không được, Vy phải giúp anh ấy làm tròn bổn phận làm con, và hoàn thành ước mơ của anh ấy. Năm năm. Anh sẽ không ở gần Vy trong năm năm. Và anh muốn Vy hứa sẽ chờ anh về trong năm năm. Làm sao Vy nén được nỗi buồn cho anh an tâm. Vy thầm khẩn sao cho đất trời dừng mãi một vòng quay, cho đêm nay sẽ không vào dĩ vãng. Làm sao nàng có thể sống thật vui vẻ với anh trong những ngày này? Làm sao và làm sao trong năm năm... hàng loạt những câu hỏi làm sao cứ hiện lên trong đầu nàng. Có lần anh ấy hỏi: "Có bao giờ sau khi anh học xong, anh thấy em ngồi trong xe với người khác không?" Vy buông một tiếng: "Không!" Vy sẽ không chấp nhận người đàn ông thứ hai trong cuộc sống của nàng. Tâm hồn và, tấm thân này là của anh ấy.

Vy lấy ngón tay trở về chạy vòng theo khuôn mặt, đường vành môi, chiếc sống mũi thẳng và cao, lướt qua rèm mi đen... Nàng chợt giật mình vì ngón tay thấm ướt dòng nước âm ỉ từ nơi khóe mắt. Vy chợt khóc òa và nhận ra rằng mình thương anh hơn bao giờ hết. Đêm ấy nằm thao thức, Vy không biết mình sẽ ra sao trong những ngày sắp tới. Vy thiếp đi trong sự băng khuâng ngậm ngùi.

...

Rồi một ngày...

— Ngoại ơi, con đi nha Ngoại. Ngoại ráng giữ gìn sức khỏe, con sẽ viết thư, và dịp lễ con sẽ về thăm Ngoại và gia đình. Ngoại nhớ uống thuốc đầy đủ, học xong con sẽ về ở cạnh Ngoại luôn.

Bà ngồi trên giường. Những đường gân xanh ẩn hiện dưới lớp da đôi môi, cùng bệnh tật làm bà ngày càng yếu. Đôi mắt không còn linh động, bà chậm chạp đưa cánh tay khằng khiu ôm anh. Anh quỳ xuống.

— Con đi... mau về thăm Ngoại, không biết Ngoại có còn sống được đến ngày thấy con thành công trở về hay không?...

Những nếp nhăn hằn theo năm tháng, bà nhắm nghiền mắt lại, ghi anh vào lòng. Bà sợ sẽ không còn sức chờ gặp anh sau lần chia ly này nữa.

Bà Lâm và đứa em gái đang loay hoay lo bữa cơm chiều...

Hình như mắt anh cay cay. Lặng im cúi đầu không nói. Bà Lâm cắn chặt vành môi, đôi mắt nheo lại. Vì chỉ một lời nói buông ra khỏi vành môi, bà sẽ bật khóc. Anh choàng tay ôm mẹ:

— Con sẽ không phụ lòng Ba Má đâu. Ráng giữ gìn sức khỏe con sẽ trở về mỗi dịp lễ mà. Má cười lên đi má.

Bà Lâm gượng cười, lau vội dòng nước mắt lặng lẽ tuôn:

— Ba Má biết mà. Con đi cẩn thận.

Ông Lâm một mình ngồi nơi phòng khách, nhìn đứa con trai lớn sắp sửa đi xa.. Ông không khóc. Nhìn mắt ông lại đăm chiêu nghĩ ngợi, Vy biết ông ấy buồn lắm.

Ánh mắt gượng cười, những câu nói rời rạc trong bữa cơm. Dù biết anh đi rồi sẽ về, mừng cho anh sẽ có một tương lai thành công, nhưng không ai dấu được nỗi buồn trong giờ phút này.

...

Bà Ngoại sức yếu không ra phi trường tiễn anh. Anh ôm má, siết chặt ba, nhẩn nhủ đứa em phụ lo cho gia đình. Một ngày qua, Vy như một chiếc bóng âm thầm sau lưng anh. Chỉ thầm cầu mong anh sớm học thành tài về sống gần gia đình, và... nàng. Anh quay sang ôm Vy chặt cứng. Anh nói anh yêu Vy. Cố nén tiếng nấc, Vy nhắm

mắt hít một hơi dài. Khí trời lạnh xen lẫn mùi da thịt đàn ông khiến nàng như tê dại trong khoảnh khắc. "Em chúc anh thành công. Em chờ anh...anh..." Nàng lạc giọng, lời nói không thoát ra khỏi bờ môi lạnh cóng. Buông anh ra, Vy như hụt hẫng, chơi vơi...

Học xong lớp mùa Xuân năm đó, vì Vy không muốn mẹ thấy nàng buồn, lại lo lắng, hồi han, có lẽ nàng sẽ nói thật, lúc đó... nàng không dám nghĩ đến nữa, nên nàng đã rời xa gia đình. Vy chọn sống ở thành phố Los Angeles, nơi đã in bóng thời hoa mộng. Vừa học, vừa làm, thờ ơ với mọi chàng trai, nàng muốn sống trong yên bình. Nàng tin tưởng tuyệt đối nơi anh, không hề để mẹ biết sự thật. Không than van, nàng một mình chịu trách nhiệm về hành động của mình, và hy vọng ngày anh về sẽ không còn xa nữa. Giờ đây xa lộ 405 lại dẫn nàng về thăm mẹ, nhìn đứa con gái phải lái xe đường xa, bà hay trách, thành phố Los đã cướp mất đứa con gái độc nhất của bà. Mỗi khi nghe nói vậy, Vy chỉ biết quay mặt đi, tránh chạm phải ánh mắt lo âu của mẹ, và nàng nói lảng qua chuyện khác.

Hai tay khoanh lại, cuộn mình trong chiếc jacket anh tặng ngày nào, Vy lang thang trên đường phố. Tiếng gió rít bên tai, cái lạnh thấu xương trong buổi sớm mai làm tay chân nàng lạnh cóng. Vy co ro bước đi, bước đi nhìn về đẹp đầu Xuân của khu Tiểu Sài Gòn... Đã từ lâu Vy không còn liên lạc với gia đình anh ấy bên Washington. Vy không còn nổi rạo rức trông ngóng tin anh. Vy không còn là con bé 20, 21 thắt hai bím tóc yêu anh ngày nào. Đếm theo bước thời gian trôi, hình như mùa Xuân thứ năm của lời hứa năm nào đã lùi xa trong dĩ vãng. Nhưng tiếng gió sáng nay đã khơi dậy trong tâm hồn cảm giác năm nào tưởng đã lắng chìm trong tiềm thức... Lại hy vọng, một hy vọng hão huyền, mong manh...

Hồng Gia

10 tháng 1 năm 1999

Tiếng Lòng

Ta tu mãi nhưng chẳng thành chánh quả
Bởi ta còn vất vả với tình yêu
Trái tim ta còn lãng mạn thật nhiều
Dang lạc bước phiêu du trong tình ái

Này em ơi! hoa lòng xin hãy hái
Giữ trong tim hương nhụy ngọt đầu đời
Xin giữ gìn như giữ lấy tình tôi
Va À xin giữ những lời thơ yêu dấu

Này em ơi tiếng lòng ta có thấu
Chỉ có em người yêu dấu mà thôi
Trái tim tôi phút chốc đập liên hồi
Tôi lo sợ tiếng lòng xa xôi quá

Nguyễn Hoàng Sơn

California 1/15/98

Tình Nhân Khúc

Này đây ngày lễ Tình Nhân
Đông qua, xuân đến băng khuâng cõi lòng
Trách người chẳng đợi, chẳng trông
Đò sang sông tím còn mong nổi gì?

Ngày xưa cách một lối đi
Ai ngu ngơ chết mỗi khi mình cười?!?
Bây giờ cách biệt với người
Nhắm tay đếm đã hơn mười con trăng...

Biết lòng còn có bán khoản?
Lễ Tình Nhân đến hoa dâng đâu rồi?
Ngày xưa hồng thắm tim tôi
Nay cành xa lá, hoa rời vì đâu?

Hiến chương ta viết tình sâu
Giữa đêm thâu có giọt châu nhỏ dài
Hỏi lòng còn nhớ đến ai?
Sao mắt cay... vẫn cay hoài... mắt ơi!
Dẫu rằng nước mắt đầy vơi
Làm sao ngăn được duyên trời đây anh?
Tình xưa nay đã thôi xanh
Tiếc làm chi giấc mộng lành vỡ tan
Thì thôi mình hết dẫu dan
Chúc anh tròn những mộng vàng anh mang
Lễ Tình Nhân – bước lang thang
Một vành khăn tím đội tang tình đầu!
Bằng Lăng

Bài Thơ Ngày Sinh Nhật

Thêm một tuổi có gì lạ không hở
Tóc có dài đủ... thắt bím con con?
Thùy mị ra, hay cứ thế vẫn còn
mãi hồng nhành lang thang tìm chỗ nghịch.

Chắc trong cặp út đi được mấy bịch
khoai chiên giòn, kẹo đậu phộng, ô mai
Phải chờ chỗ để cất chiếc trâm ca
và thời son, hay phấn hoa đây nhỉ?

Lớn thiệt rồi, nói năng nhớ suy nghĩ!
Giữ gìn lời, chớ phát biểu lung tung
Kẻo bà la, mẹ mắng, "Con nhỏ khùng
xí xọn ghê! Lo toàn chuyện vợ vẫn."

Biết đâu chừng bớt được tật thơ thần
ngắm mây trời, làm thi sĩ cỏ cây,
Siêng học hơn, hay vẫn bị chị rầy
khi xét bài thấy... eo ôi.. trổng ngỗng!

Thêm một tuổi, chắc người ta sẽ hồng
còn sót lại tánh... còn nít nữa đâu?!?...
"Người lớn ơi!" Lung linh nến muôn màu
Thổi tắt đi! Mừng nhỏ vui sinh nhật!

Cỏ Tím (10/16/98)

WOMEN, *and* MEN, *a n d* *d a t i n g*

Finding love has got to be one of the most written about topics, especially among women, although both sexes should benefit from the insights revealed in this article. Some single friends told me that they have given up on love because of their extremely busy schedules and/or because they are tired of playing its games. I don't believe romance can ever be excluded from one's life. The need for companionship as human as eating and drinking, and whatever your priority in life may be, you can always benefit from knowing more about the art of dating. In this article we wish to maximize your chance of finding love by providing some dating do's and don'ts. First, the don'ts.

DON'T FORM PREMATURE EXPECTATIONS

You may find love in the dating process but don't automatically assume that the guy you're seeing is the ONE. You should try to find out early on if the person is sharing your goal. Women often fall into this trap and get hurt when the relationship doesn't turn out the way they expected. There are three common pitfalls that result from having premature expectations for a guy.

Not everybody you click with is looking for the same thing you are.

This is a mistake that can lead to a lot of disappointments. You meet someone you like. You go on dates. You like him even more. You think about him all the time, picture you and him being a couple, picture him as a husband, the father to your super-model-material, genius children in the mansion with the view of Laguna Beach that his and your six-figure incomes would buy. What you don't know is that all he may have in mind is just someone to accompany him on the evenings out on the town or an occasional weekend.

So how do you find out? This is easy. This is the type of question that you can ask after the first two or three dates. I would prefer to wait until after the third date because many people don't last three dates. And by the fourth date, you and he would hopefully be comfortable enough to share something personal. The question can be direct but casual in tone such as 'Are you looking for a permanent relationship down the road or just casual dating?'. If the answer is not what you want to hear, then at least you have a friend, that is if he also wants to be a friend. You haven't lost anything.

However, what if you are looking for a 'more than friend' now but a serious relationship later and he's looking for the same, does that mean you're a couple? Not even. This leads to the next pitfall:

Until you are exclusive, he's not your boyfriend.

Start out just enjoying his company and what he has to offer to you, be it dinner, movies, flowers, beanie babies (not real ones, just yet anyway). Don't expect more and don't feel obligated to do his laundry, babysit his dog, or worst, have sex, and/or getting emotional about the relationship. At this point, you are finding out if he's someone you would like to have in your life. This means that while you can be affectionate with him, keep your eyes open and your head clear. He's not yours nor you his. Don't expect presents on your birthday, valentine, or Christmas. However, use these as a measure of how he feels about you. While you don't expect a birthday present after two months of being together, you would expect one after six months of uninterrupted dating. If the relationship doesn't progress beyond the first-date stage, i.e. dinner and movies after six months, then it's probably time to move on. If you still like to see him, then treat him as he does you. Be his perpetual first-date and don't give more than you feel comfortable to give. Remember during this time, you are free to see other people if the opportunities present themselves.

During this stage, keep the relationship light and noncommittal. Dave, a 34-year old friend of mine was once seeing a 30 year-old woman, Chris. They had been going out for a month and a half. One night Dave was on a date with another woman and had invited his date back to his apartment. Well, Chris called and when she found out Dave was with another woman, she hung up on him and wouldn't speak to him again. This story illustrates that the woman, Chris, somehow thought that she and Dave were exclusive even though they've never discussed it and a month and a half is too short of

a time period to even think that you already found the right person. The moral of the story is, no matter what you think about the relationship, you must put him into the picture. If he doesn't act like you're his girlfriend, then you aren't. When in doubt, ask.

Until you're exclusive you are not his girlfriend

This is the flip side of the previous pitfall designed to protect you from the "desperados" who are out to get any women. Now I know that we women like to meet someone who adores us and worships the ground we walk on but he has to be the right person. A woman must keep her standards in mind and that includes not only how the guys treat you but who the guy is, that is what you want. For instance, if you want someone who is physically fit and/or emotionally stable, someone who don't meet those requirements will not do no matter how nice he treats you.

You are not obliged to lie to him about seeing other people. You are not obliged to buy him a present just because he bought you one nor make chicken soup for him when he has

a cold. It takes time to get to know someone. Let him know if you're not ready. If he's a nice person whose company you enjoy, then say so, and be sure to explain to him that you want to get to know him better before making the decision to be a couple.

DON'T BE JEALOUS

A little jealousy is flattering but at any stage of a relationship, it's a turnoff. At the early stage of dating, it is seen as a sign of insecurity and neediness. Some women use this as a manipulating tool rather than out of sheer neediness. This realization, according to Craig, "made me feel less of a stud and more of a moron" Jealousy at this stage, while there's no commitment or promise, makes a guy feel trapped. It also lowers a woman's "market value" in his eyes considerably. A guy would tend to think that she was banking way too much after seeing each other for only a month. Inquisition on his whereabouts or who he's with raises his defenses and he becomes very wary. But if a woman is more relaxed and nonchalant, then he would more comfortable and may even tell her about his activities without her.

DON'T PLAY HARD TO GET, BE HARD TO GET

Besides avoiding false expectations, women should keep their options open. This is because men take women who are too easily available for granted. Few of us are so saintly that we appreciate those who treat us well all the time. Men like to think that they've earned what they've got and you should let it be known that you're well worth the effort. This means you should have a life that is not based on his existence. This means that you don't plan your time around him. Say you were seeing the man of your dream. It was Thursday and you hadn't heard from him. Your girlfriend called and asked you to a girl's night out on Saturday. You agreed. Then he called to make a date for the same time. Should you cancel on your girlfriend? I would advice not. Why? Not because your girlfriend would buy you dinner or cause your toes to curl or your bells to jingle like he would but because he needs to know that you have plans that are not contingent on his. He doesn't call you? Call your friends. Go out with them. Go out with that brat of a little brother, that whiny little sister (well, maybe not), your cat, dog, whatever. Be busy. He will appreciate you more when he knows that you take time from your busy schedule for him. On the other hand, he also needs to be appreciated

DO THANK HIM

Men, like women, want to feel appreciated. Men even more so. They like to think that they are capable. It's genetically predisposed in the male species. When he takes you out, show your appreciation. Compliment him on the great restaurant or movie he selected. When he talks about how he saves his company a million dollars a year by recycling computer diskettes, tell him it's amazing how corporate America ever survived all these

decades without him. Just kidding. You would actually need to give sincere compliments. After all, if you took someone out and tried to give them a good time, wouldn't you expect them to be nice to you? But what if he makes a mistake?

DO FORGIVE

A guy appreciates a woman who knows how to accept an apology, who knows what can be unforgivable and what can be dismissed. The majority of the things guys are guilty of are out of sheer ignorance. As my friend Craig puts it, "I'm learning that women like to communicate everything. If they love you, they let you know. If they hate you, they let you know. Men seem to approach it with less empathy and insight. They don't like confrontation. It's a stupid male trait. I used to think that if I ignored a girl she would forget that we had a date. Nothing could be more wrong. This girl never forgot. However, when I called, she would be very upset at first but eventually would forgive my unenlightened behavior. When we finally saw each other again, it was as if nothing happened. She looked as pretty as ever in her spaghetti strap dress and beaming at the sight of me. She made me feel comfortable again and I appreciated the fact that she

knew my shortcomings and still gave me another chance."

DO WORK ON THE ATTRACTIVENESS FACTOR

And last but not least, be a Femme Fatale. This includes looking good, smelling good, sounding good and a few other traits that are a little hard to pinpoint but my friend Craig would like to illustrate this with the description of a very special woman who, at one time, had him wrapped around her little finger.

So how did she do it?. Her attractiveness was greater than the sum of her parts. I've given it some thought and as usual, it's not simple. She exuded sex and vulnerability at the same time. What's funny is that at least consciously, I didn't notice her PA (physical attractiveness) that much until after she penetrated my defenses. Funny, but her scent got to me first. She was wearing a fragrance called Escape, mixed with her personal chemistry, got close to her and zing!...it about put me on the floor.

It was a temporary response but powerful. She was first significantly attractive to me because she so admired me and responded to some mentoring about spiritual things I was doing (I

was leading a group that she was a part of). She was (in retrospect) an ace at flirting, great with her eyes and words. It felt so good that this person hung on every word I said; and if I suggested anything...she did it and it worked. I felt so effective and valued that I wanted to do more. Relating this to my main emotional needs: Conversation, An Attractive Spouse, Admiration She cracked me open through Admiration and Conversation, then one day I suddenly noticed how lovely she was.

She knows what her best physical traits are and shows them off. Eyes (never without perfect makeup), narrow waist (flatteringly clingy), nice curves in butt and legs (short skirts of course). She told me later that she decided to go to modeling school to learn how to look and act more beautiful and refined. They even taught her how to walk.

Yikes!! It worked! It's a little thing I suppose....but men are absolutely WIRED for sight and my love KNEW that and taught herself to be a virtuoso with her assets. She used her voice so beautifully too. Modulated like a pro. The whole package made her sometimes literally stop traffic. And she was older, 39 and nowhere near perfection in many of her traits. It's definitely learnable. Heck, I pretty good at this stuff now. She taught me a lot. I've applied it to the way I dress and speak and make eye contact, use my voice and it WORKS. Mixing a little sexuality in the way a woman comes across overcomes many imperfections. There was a woman here at work who was almost chubby but exuded such a confidence and sexuality that I found her quite attractive. This sounds all so superficial, but it all starts with attitude and believing that you are attractive and figuring out how to express it in a way you are comfortable with. And with the understanding that men are wired for sight and sex and not being embarrassed to play on that. This takes me to the next topic.

So I think this girl is a hottie, but does this mean I want to take her home to Mom?

The PA factor is important but does that mean that when I meet a good-looking chic, I see instant wife? No. All I could think at the time is what she would look like under that dress. Crude but true. You see, Testosterone does funny things to a guy. Blame it on the hormones. I was sitting across from her at Morton's, trying to be a gentleman and keeping my eyes above her neck and on the dinner menu but my mind was running wild with images of her in Victoria Secret's Valentine specials. Thùy Dương is sultry with her soft brown hair and olive complexion. Her eyes were dark and the soft lighting in the restaurant added light and shadow in just the right places, playing up the shine in her hair, the depth of her eyes. So I thought about well, you got the picture. Anyway, the point I'm trying to make is that

when a guy sees a good looking woman, sometimes he sees wife, sometimes he just sees a good time. Mostly a good time. At this stage, the guy is in auto-pilot. He's operating under instinct and not intellect. That's why it would be wise for a girl not to mistake his interest as something more serious than just an invitation to get to know each other better. There is much bonding that needs to take place and it's more complicated than just how she looks. At some point, I would probably narrow down to a few women that I connect with on an emotional level. It's the whole package like I mentioned in the previous section. And even then, there would still be many things to discover about each other as we go on our way to commitment but that's a long and complicated process that I can't fully explain in the scope of this article.

HAPPY DATING!

Knowing how to relate to the opposite sex during this early stage can make it easier for you to proceed to the next stage, of forming a more serious relationship and it can prevent unrealistic expectations that can lead to disappointments if those expectations aren't met. It also provides a rough guideline for determining your involvement so you don't get hurt unnecessarily. We wish you a happy Valentine's Day.

Đông Lan

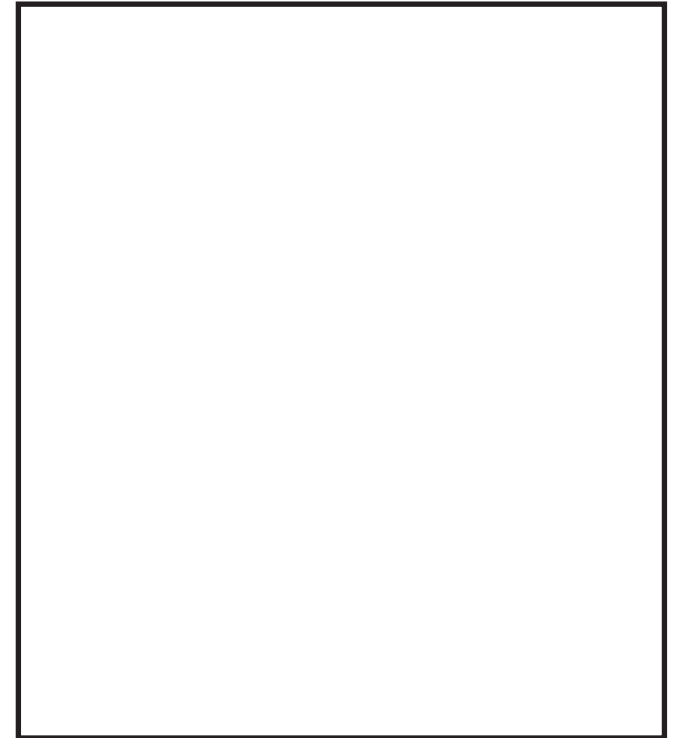

những nhánh hồ nước khô

Tử Hạ – UCI

Cơn gió đầu mùa nghịch ngợm kéo nhau lùa qua bức rèm trắng giăng trên cửa sổ. Tôi khẽ rùng mình, hơi rút đầu vào cổ áo, đưa mắt nhìn dáo dác chung quanh căn nhà. Quả là nhà con gái có khác, mọi thứ trang trí trong nhà cũng gọn ghẽ, nhu mì hơn. Thế mà lũ bạn dám hù tôi rằng Em kênh kiệu và lạnh lẽo, chắc hẳn gia đình Em cũng vậy. Rõ là lũ lão khoét.

Chúng đâu được cơ hội như tôi bây giờ: ngồi chễm chệ trên chiếc ghế sofa ở nhà Em, nơi mà tôi đoán chắc người đẹp của tôi đã từng nằm vùi để xem phim bộ tối tối, để rồi cái hơi ngọt ngào trong chăn mà Em đã đắp được lưu lại trong không khí và cuối cùng đã đổi dạng trở thành một cảm giác ấm áp, đủ làm cho tôi ngây ngất tự nãy giờ. Lạy Chúa, Mô Phậ! Tuy rằng nó không nóng bỏng như cái nắng nhiệt tình của mùa hè Texas, cũng chẳng có lạnh căm căm bằng vùng hàn đới Alaska, vậy cơ sao nãy giờ da gà da vịt không biết ở đâu rủ đến, chen chúc, lấn áp lẫn nhau để mà có cơ hội mọc tú tán trên người con như thế này? Từ nhỏ đến lớn tôi vẫn thường đâm đầu vào những cuộc đánh lộn tay đôi, cười nhạo báng vào những cuốn phim kinh dị, chết đi sống lại sau những tuần thi final học búa, để rồi bây giờ lại run lập cập khi bước vào nhà con gái à? Kỳ cục! Phải mạnh dạn lên chứ! Bộ mình là ăn trộm hay sao? Mình có "appointment" với Em đang hoành cơ mà. Có lẽ so ra với những lần hẹn gặp nhau ở trường, buổi hẹn hôm nay đánh dấu một bước tiến quan trọng cho cuộc tình ô mai... sắp mọc rễ của tôi -- YESSSS! Tôi được quyền đến rước Em tại nhà cơ đây!!! Biết bao nhiêu trai tráng trong trường mà Em lại chọn mình đến để ra mắt ba má thì chắc chắn mình cũng phải có gì đặc biệt ghê lắm chứ. Tôi khoái chí, sửa lại tư thế ngồi, nhếch chút mép lên cười hãnh diện: Ủa! Mình là kẻ may mắn! Thật chả bù mấy tháng trước lúc mới quen Em, đem bài tập đến cho Em mượn mà tôi chỉ được

đứng ở ngoài cửa để đợi Em, rồi lại âm thầm ra về, ôm mộng mơ vào giấc ngủ...

"Xin lỗi nha! Bắt Vinh chờ nãy giờ!" Giọng Em réo rắt bên tai. Tôi giật mình quay lại nhìn Em một cách ngỡ ngàng. Em thật giản dị, nhưng kiêu sa trong chiếc áo sơ mi trắng và váy màu beige dài chấm gót. Tay cầm ly nước đá, Em nhoẻn miệng cười thoáng chút mắc cỡ.

Đầu đã hẹn trước với Em là mình sẽ đến nhà lúc 5 giờ chiều, thế mà nãy giờ chờ người đẹp sửa soạn cũng gần một tiếng. Em nở lòng để mặc tôi thiến toát mồ hôi hột ở phòng khách một mình. Thế mà khi nghe Em hỏi, bản tánh ga lăng không biết đã được tôi ăn cắp từ ai, bùng dậy như chực sẵn. Tôi xua tay, "Oh, hông sao đâu! Quỳnh có bạn chuyện gì thì cứ đi làm đi! Vinh quen... chờ rồi!" Sức nhớ trên tay mình còn đang ôm bó hoa hồng đỏ to tướng và chú gấu nhồi bông kháu khỉnh với hàng chữ thêu "Be my Valentine", tôi trịnh trọng trao cho Em, "Happy Valentines!" Và tôi nhỏ giọng xuống, "And happy three months anniversary!"

Quỳnh đưa tay đỡ bó hoa hồng một cách nâng niu, miệng cười thích thú, "Oh, thank you anh! This is so sweet! Quỳnh tưởng anh đâu có nhớ ngày kỷ niệm mình quen nhau đâu chứ!" Em nhíu mày, "Bó hoa này đem phơi khô thì tuyệt anh nhé!" Tôi gật đầu cười đồng ý tuy chưa hiểu dụng ý của Em. Quỳnh ngồi xuống đối diện tôi, tay đẩy ly nước đến, mời mọc, "Uống nước trước đi nghe! Má Quỳnh đang chuẩn bị đồ ăn trong bếp, sắp xong rồi!"

Nhìn qua cây đàn dương cầm nằm ở góc nhà, tôi gợi chuyện, "Ai chơi đàn trong nhà vậy?"

Quỳnh định mở miệng trả lời thì đã có một người đàn bà từ phòng kế bên bước vào, cắt ngang, "Trong nhà này cô nào cũng biết chơi đàn cả! Nhưng em Quỳnh nó chơi khá nhất đó!" Mặt Quỳnh ửng hồng, "Má Quỳnh lúc nào cũng sẵn sàng quảng cáo!" Quay qua tôi, Quỳnh đỡ lời, "Quỳnh chỉ biết chơi tạm tạm thôi!" Rồi Em giới thiệu, "Dạ thưa má! Đây là Vinh. Vinh học cùng lớp research lab với con đó! Năm sau Vinh ra trường." Má Quỳnh tròn mắt,

"Thế à? Vậy cậu Vinh đi về ngành gì vậy?"

Tôi nói như trả bài, "Dạ thưa bác, con học ngành biology science năm thứ ba. Con định thi MCAT xong rồi sẽ bắt đầu nộp đơn vào mấy trường graduate."

Bà phân vân lập lại, "Thi MCAT?"

Quỳnh tiếp lời cho tôi, "Dạ nếu thi MCAT được điểm cao, cộng vào điểm GPA khá thì sẽ được nhận vào các trường y khoa. Trong lớp Vinh lúc nào cũng có điểm cao nhất. Đã vậy Vinh lại làm việc thiện nguyện đủ chỗ hết. Vậy mà Vinh cứ sợ không được trường nào nhận hoài đó má."

Bà cười niềm nở, "À! Thì ra Vinh học giỏi thế cơ à? Ừa, ráng học ra bác sĩ có tương lai lắm đó con! Vậy chừng nào con thi?"

Tôi nuốt nước miếng, "Dạ, khoảng hai tháng nữa!"

Má Quỳnh lộ vẻ quan tâm, "Ồ! Thế thì con đã chuẩn bị xong chưa? Ba má ở nhà chắc lo lắng lắm hử?"

Tôi thật thà, "Dạ thì con cũng học

nguyên cả mùa Noel kỳ rồi! Ở nhà con chỉ sống với hai anh và ba. Má con mất lúc con còn nhỏ!"

Bà xuýt xoa, "Thiệt tội nghiệp! Thế thường thường thì ai làm việc nhà? Rồi ăn uống ai lo?"

Tôi chùng lòng, chợt nhớ tới thùng mì gói dở dang còn nằm trong cốp xe, "Dạ thì mạnh ai nấy ăn."

Bà mỉm cười thông cảm, rồi bỗng nhíu mày lo lắng, "Chết chưa! Bác nghe Quỳnh nói con thích ăn canh chua nên bác đã nấu nãy giờ! Chắc cũng đang sôi!"

Đoạn bà đứng dậy quay qua phía Quỳnh, "Hai đứa định đi đâu chơi tối nay đó?"

Tôi ríu rít trình bày kế hoạch của đêm mừng lễ Valentine cho má Quỳnh nghe, "Dạ! Tụi cháu định chút xíu nữa đi xem vở kịch Phantom of the Opera rồi sẽ..."

Bà cắt ngang, "Ừ! Tụi bây đi đâu thì đi nhưng ở nhà dùng cơm trước nghe!" Bà quay lưng lật đật đi vào bếp, vẫn không quên quay lại dặn Quỳnh, "Hai đứa ở đây chơi. Hay là con đàn vài bản nhạc cho anh Vinh nghe đi con!"

Quỳnh nheo mắt với tôi, "Chuẩn bị tâm thần cho cái lỗ tai của Vinh chưa?" Đoạn Em đi đến cây đàn, với tay lục vài tờ nhạc trên kệ, nhẹ nhàng ngồi xuống và quay qua cười ngọt ngào, "Vinh có request gì không?"

Tôi lính quýnh lắc đầu ngớ ngẩn, "Không không! Quỳnh đánh đi! Bài gì Quỳnh thích thì Vinh cũng thích mà!"

Quỳnh lướt hai bàn tay nhỏ nhắn trên những phím đàn, dạo một khúc của bài "Hoài Cảm" trong khi tôi ngồi yên như một cục đất. Tuyệt quá! Bây giờ còn có điểm phước được thưởng thức tiếng đàn của Em nữa. Tôi như luống cuống lên vì trong bụng muốn bắt chước mấy hiệp sĩ Tàu trên tivi – họ thường đứng sau lưng người đẹp trong lúc chơi đàn chắc để dễ thưởng thức hơn. Nhưng rồi

tôi quyết định ngồi yên, tha hồ thoải mái ngắm lén Em trong lúc đang say sưa với cây đàn. Với sóng mũi cao thanh thanh và hàng mi cong vút, Em nhìn nghiêng giống như một con mèo ngoan ngoãn, còn dễ thương hơn cả lúc nhìn thẳng nữa! Thế mà lũ bạn mắt lé của tôi chẳng chịu công nhận rằng Em toàn mỹ cả! Chúng rõ tệ! Không biết cách tìm ra ưu điểm của người khác thì thôi, còn bày đặt phê bình đủ thứ. Còn tôi, mỗi lần gặp Quỳnh là mỗi lần tôi phác giác một cái đẹp riêng, mới, lạ mà hình như chưa ai tìm thấy ở Em. May thật!

Buổi cơm chiều diễn ra thật tốt đẹp. Má Quỳnh nấu đồ ăn tuyệt cú mèo. Đã vậy, bà còn tiếp chuyện rất hòa nhã và hiếu khách. Vậy mà mấy hôm nay tôi cứ nơm nớp lo sợ không biết phải xử trí làm sao. Quen với Quỳnh hơn cả một mùa học, hai đứa thấy cũng hợp tính ghê lắm. Chắc hẳn khi biết Vinh tôi là một kẻ đứng đắn, hiền hòa, đẹp trai, tốt bụng, nên Quỳnh đề nghị tôi nên tới nhà Em chơi một lần để xem tình hình nội bộ có êm đẹp như hai đứa hay không. Dĩ nhiên là tôi cũng đã từng ao ước có cơ hội này từ lâu. Nhưng vì tôi vẫn mặc cảm rằng mình ăn nhiều mà nói dở, cứ sợ sẽ làm phật lòng gia đình của Quỳnh... rồi phá hư chuyện của hai đứa. Tạ ơn trên! Cuối cùng tôi đã đóng trọn vai trò của một người bạn trai hoàn hảo nhờ vào sự nhiệt tình của nữ vai chính, má của Quỳnh!

Sau bữa cơm đó, tôi lại được phép ghé lại thăm Quỳnh và dùng cơm chung với gia đình Em thường xuyên hơn. Hầu như mỗi tuần tôi có mặt ở nhà Quỳnh cỡ 3-4 lần, chưa kể weekend đến đất Quỳnh đi chơi. Từ thuở biết yêu đến giờ tôi chưa bao giờ có bạn gái. Đến bây giờ mới biết cái mùi vị của nó hạnh phúc tới dường nào. Nhiều khi tôi cứ giận trời lấy đất đã không cho tôi quen với Quỳnh sớm hơn. Vì vậy tôi hoàn toàn đồng ý với bốn câu thơ mà một người bạn đã từng cho tôi đọc:

*Ta đến sớm bù những lần trễ hẹn
Đợi em hay đợi một niềm đau
Dù đến sớm vạn lần như thế nữa
Cũng không bù khúc trễ đời nhau.*

(Cù Mai Công)

...

Và cứ thế, tôi vui vẻ sống trong một thế giới mà mưa, nắng, gió bão kiểu nào tôi cũng cho là tuyệt đẹp cả. Những đóa hoa hồng mừng ngày kỷ niệm quen nhau mỗi tháng mỗi tăng thêm. Chúng vẫn được Quỳnh phơi khô, chồng chất lên nhau hay treo lủng lẳng đầy cả khuê phòng. Em từng hãnh diện bật mí cho tôi rằng, "Hoa hồng tượng trưng cho tình yêu. Nếu để cho chúng tự do ngâm mình trong nước thì sẽ nở ra rất đẹp, nhưng lại chết một cách... thum thum... khó coi. Em không muốn thấy nó tàn mau như vậy. Anh thấy không, nếu em cứ để chung chết khô, thì những nhánh hồng này sẽ giữ nguyên dạng, sẽ sống hoài..." Tức cười trước cái lý lẽ con nít của Em, tôi cất ngang, "... Ừ nhưng sống hoài trong cái chết khô queo khô quắc không màu sắc kiểu này cũng đâu có đẹp!" Em nheo mắt một cách tự tin, nhưng hơi mắc cỡ, "... Nhưng vĩnh cửu!"

Gần cuối khóa học Winter quarter của năm thứ tư cũng là lúc tôi bắt đầu nhận được những lá thư từ các trường đại học y khoa. Nhưng có lẽ điểm của

tôi không được xuất sắc cho mấy nên chưa có trường nào chịu nhận tôi cả. Mỗi lần báo cho Quỳnh biết tin không được khả quan cho mấy, Em chỉ thờ phào, "Còn hai mươi mấy trường chưa trả lời mà anh! Ráng đợi đi thế nào chắc cũng có kết quả tốt!"

Nhưng chắc lẽ mang số con rệp, hai mươi lá thư từ chối từ những trường khác cũng lần lượt gửi lại. Tuy không nói nhưng hình như Quỳnh đã biết tin này vì tôi không thấy Em hỏi đến. Có lẽ vì Quỳnh đang bận học thi cuối khóa nên không rảnh để gặp nhau. Cả gần một tháng nay chúng tôi cứ như Ngưu Lang Chức Nữ vậy. Những khi gặp trong lớp research, Em gặp gặp cười với tôi và qua loa hỏi thăm được mấy câu thì Em lại xách cặp đi mất. Tội nghiệp Em tôi, chắc đang bù đầu với những lớp học luyện thi vào các trường nha khoa nữa rồi.

Ngày thi cuối cùng cũng đã qua. Tôi hớn hử đi tìm Quỳnh, gặp được Em đang trò chuyện với bà chị và vài người bạn khác trước lầu thư viện. Tôi vồn vã chạy đến, "Hi Em! Thi được không?" Quỳnh liếc mắt qua bà chị, đoạn nhíu mày trả lời cụt ngủn, "Cũng okay!"

Tôi hơi dè dặt, "Sao vậy? Em không vui à? Thôi mình đi đâu nói chuyện đi! Anh coi báo thấy chiều nay có xuất phim này hay lắm. Đi nghe!"

Em lắc đầu, như trộm liếc nhìn chị. Chị Quỳnh như hiểu ý, quay qua cười với tôi rồi đon đả, "Hai đứa có gì thì nói đi!" Đoạn quay qua Quỳnh dần giọng, "Tao đợi ngoài xe!" và quay lưng đi mất."

Tôi nhìn người yêu, lo lắng, "Đi ăn nha! Thấy mặt em tái lấm đó!"

Quỳnh nhếch miệng cười buồn, "Ồ! Em sụt hết ba pounds đó!" Mắt Em bỗng sáng lên một chút hy vọng, "Sao, có tin gì của mấy trường kia không?"

Tôi nhún vai. Quỳnh xịu mặt. Và rồi hình như Em sực nhớ chị vẫn đang đợi trong xe, "Thôi em đi! Bye anh!" Tôi ngạc nhiên, cảm thấy có gì không ổn, nhưng cũng dẫn lại không hỏi, "Okay thì thôi tối nay anh ghé... được không?" Quỳnh đang bước vội về phía bãi đậu xe, nghe tôi nói vậy bỗng quay phắt người lại, cặp mắt long lanh là lạ, giọng hơi ấp úng, "Đừng! Đừng đến nhà em! Quỳnh không muốn anh đến thăm Quỳnh nữa đâu! Cũng đừng gọi phone cho Quỳnh!" Đoạn, như đã lấy lại tinh thần, Em đồng dục, "Quỳnh không muốn gặp anh nữa!" rồi Em quay lưng chạy thật lẹ, bỏ lại tôi đứng ngơ ngác một mình giữa sân trường trống vắng.

...

Reeceeng Reeceeng....!

Có tiếng lạch cạch mở cửa. Chị Quỳnh lộ đầu ra. Gặp mặt tôi, chị cau có, "Con Quỳnh ngủ rồi!"

Tôi liền nài nỉ, "Chị cho em nói chuyện với Quỳnh một chút đi!" Lúc đó tôi nghe giọng má của Quỳnh ở trong nhà, "Ai vậy Tú?" Tôi mừng hóm, má của Quỳnh dù sao chắc cũng sẽ hiểu mình hơn. Tôi gọi vọng vô, "Bác ơi! Cháu là Vinh đây!"

Chị Quỳnh nghe nguẩy đi vô. Khoảng một phút sau má Quỳnh xuất hiện ở cửa. Tôi nhanh nhẩu, "Cháu chào bác! Cháu và Quỳnh có chút hiểu lầm! Quỳnh không chịu tiếp phone của cháu. Bác cho cháu gặp Quỳnh một chút để cháu giải thích!"

Bà chau mày, giọng lạnh ngắt, "Cậu Vinh à! Con Quỳnh nó tể nhị nên không muốn nói thẳng thôi chứ Quỳnh nó không muốn quen với cậu nữa. Mà tôi cũng không cho phép nó giao du với những hạng người như cậu! Học hành thì chả vào đâu! Tối ngày chỉ biết lêu lổng đi chơi. Tương lai chả ra gì mà bày đặt gạt gắm người ta, cặp bồ cặp bịch! Cậu về suy nghĩ lại giùm tôi cái đi và để yên cho con Quỳnh nó học. Đừng tới phá nó nữa!" Rồi bà đóng sầm cửa lại.

Tiếng đóng cửa như sét đánh. Tôi lặng người, tay nắm chặt xém chút vò nát cả lá thư "welcome" của một viện đại học bên Washington vừa gửi đến, mà cứ như chết trân trước cửa nhà Quỳnh. Hình như mọi vật chung quanh đang từ từ sụp đổ. Trời bắt đầu thả sương đêm lạnh lạnh rơi xuống trong không khí. Thế nhưng toàn thân người tôi toát mồ hôi ướt đẫm, run lên từng cơn. Sau một vài phút định thần, tôi như kẻ bại trận, cúi mặt lủi thủi đi về phía xe mà có cảm giác như có tiếng ai đó đang cười nhạo, chế diễu tôi dù chỉ là tiếng gió vi vu trong đêm tối. Tôi ngẩng đầu lên nhìn về phía phòng của Quỳnh. Tôi muốn gặp Em một lần nữa. Tôi thật không tin Em vô tình như thế. Em không thể nào đâu! Tôi biết! Tôi... chắc chắn Em không phải như vậy... hay tôi... đang tự gạt gắm chính bản thân của mình? Vâng, ngay lúc này! Tôi chỉ muốn biết sau bức rèm trắng lất phất trong gió kia có Em đang cười hay đang khóc.

Nhắm mắt bước vội về xe, tôi vô tình giẫm phải những nhánh cây khô khốc vương vãi cạnh thùng rác trước nhà Quỳnh. Tôi tò mò nhìn kỹ -- Ừ! Thì ra là những nhánh hoa hồng khô mà Quỳnh đã từng nâng niu cất giữ. Thì ra chúng xấu số hơn tôi, bị ép chết một cách cần cỗi -- cứ ngu ngơ tưởng rằng sự hy sinh của chúng có thể mang lại một chút gì chắc chắn, bền bỉ hơn cho những cặp tình nhân, để rồi cuối cùng cũng vậy, chỉ được chôn xác trong

thùng rác vào một đêm lạnh lẽo như thế này. Bên tai tôi nghe lùng lùng hỗn hợp dư âm vắng vắng của má Quỳnh, của Em, lẫn những lời dèm pha của tụi bạn ngày nào: "Thằng Vinh nó may mắn được lọt vào mắt xanh của nhỏ Quỳnh đó tụi bây!" Tôi thấy mắt mình cay cay. Nhưng không phải cay cho những lời mắng của má Quỳnh, vì tủi thân mình học dốt, hay vì nhớ Em, tiếc rẻ cho một chút tình mà Em đã từng ban cho tôi. Mà vì hình như tôi vừa phác giác ra rằng, "Ừ nhỉ, mình may mắn thật!"

Chân Dung Tiên Kiếp

*Em trở bước về trên phiến hoa,
Dấu chân mộng mị một đêm qua,
Đôi tà áo lụa mờ sương khói,
Mộng tưởng như gần nhưng quá xa.*

*Bút mực thương em nhỏ giọt hờn,
Chân dung ẩn hiện phiến tơ non,
Mắt em anh họa run run nét,
Khoé hạnh em tuôn giọt lệ buồn*

*Tóc em trải mộng ngát tơ hương,
Thì tứ đi hoang mấy dặm đường.
Sóng mắt em đưa tình ý lạ,
Hồn anh trôi lạc nẻo mù sương.*

*Em đến rồi đi chẳng đợi chờ,
Nhu hồn đã thảo một đêm mơ,
Em ơi! bao kiếp rồi chưa gặp,
Tình giấc thời gian có đợi chờ?*

Trần Tú Uyên

(03-08-1998)

lẽ TÌNH YÊU

ĐỌC THƠ *t i n h*

TÌNH YÊU, chỉ gói ghém trong hai từ nhưng sao ta khó định nghĩa nổi.

"...Làm sao định nghĩa được tình yêu?...". Phải chăng, TÌNH YÊU là một mớ dây tình cảm vô hình mà chúng ta không thể nào nắm bắt được. Người lạc quan cho rằng: Tình yêu là quả ngọt. Kẻ bi quan quả quyết: Tình yêu là trái đắng. Chiêm nghiệm qua các cuộc tình, người thì nói "yêu là nhớ...", người u sầu "yêu là khổ...", kẻ tuyệt vọng "yêu là chết...", người vui vẻ "yêu là hiến dâng...". Các bạn học sinh, sinh viên thì than vãn "yêu là...không thuộc bài"...Vậy đó, mùi vị TÌNH YÊU sao mà đa dạng, nhiều màu sắc!

Ôi, TÌNH YÊU! Có lẽ YÊU là lúc tâm hồn có một chút buồn len lén đi vào hồn trong một buổi chiều nhạt nắng như trong thơ Xuân Diệu:

*"...Làm sao định nghĩa được tình yêu
Có nghĩa gì đâu một buổi chiều
Nó chiếm hồn ta bằng nắng nhạt
Bằng mây nhè nhẹ, gió hiu hiu..."*

TÌNH YÊU trong trắng đầu đời mang hình dáng của một đôi mắt ngơ ngác, tròn vo dẫu hỏi, ngây thơ, thẹn thùng, để rồi ai đó phải về nhà nhưng nhớ băng khuâng như tâm trạng của Hồ Văn Hảo:

*"...Yêu là nhớ thẩn thờ qua mây gió
Nao nao buồn, cười, khóc nổi băng quơ
Trông ngày mai đem đến chuyện không ngờ
Sợ nơm nớp vì những điều thổ lộ..."*

TÌNH YÊU không chỉ dừng lại ở chút nhớ nhung thẩn thờ hay buồn nôn nao mà còn đi xa hơn, thấm thiết hơn với những ngỡ vực nảy nở đến độ phải "chết trong lòng" như Xuân Diệu:

*"...Yêu là chết trong lòng một ít
Vì mấy khi yêu mà chắc được yêu...?"*

Và cũng từ đấy, TÌNH YÊU càng nồng cháy, tính ích kỷ càng nảy sinh. Có lẽ không có ai vì yêu quá đến độ ích kỷ, ghen tuông như anh chàng Nguyễn Bính khi xưa:

*"... Hỡi cô nhân tình bé của tôi ơi
Tôi muốn môi cô chỉ mỉm cười
Những lúc có tôi và mắt chỉ
Nhìn tôi những lúc tôi xa xôi..."*

Thế đấy, TÌNH YÊU đã khiến biết bao nhiêu người trở thành thi sĩ. Biết bao bài thơ nổi tiếng ra đời cũng nhờ TÌNH YÊU. Vậy bạn ơi, nhân ngày TÌNH YÊU, các bạn hãy cùng Tố Tâm lật lại những trang thơ tình collection để cùng thưởng thức và xẻ chia cảm xúc với những người đang YÊU bạn nhé! Và cũng nhân dịp này xin chúc tất cả những ai đã YÊU, đang YÊU, và chưa YÊU thật hạnh phúc trong ngày lễ TÌNH YÊU.

Tố Tâm

hoa tím ngày xưa

Con đường em về ban trưa
Hoa tím nghiêng nghiêng đợi chờ
Tuổi em vừa tròn mười bảy
Tóc em vừa chấm ngang vai

Con đường em về mùa bay
Ta đứng trông theo bao ngày
Tự bao giờ lòng cứ ngỡ
Yêu người mà nào có hay

Con đường em đi thơm hương
Ngọc Lan khuya rụng trong vườn
Tiếng dương cầm đâu lặng lẽ
Đưa ta về phía cuối đường

Để tự bao giờ chẳng biết
Tuổi em mười bảy qua rồi
Trường chẳng còn học nữa
Nghe đâu đã bước vào đời

Con đường em về năm xưa
Có biết hay chẳng bây giờ
Hoa tím thôi không chờ nữa
Chỉ còn ta đứng dưới mưa.

Cao Vỹ Huy Miên

yêu

Yêu là chết trong lòng một ít
Vì mấy khi yêu mà chắc được yêu?
Cho rất nhiều song nhận chẳng bao nhiêu
Người ta phụ hoặc thờ ơ chẳng biết

Phút gần gũi cũng như giờ chia biệt
Tưởng trắng tàn, hoa tạ, với hồn tiêu
Vì mấy khi yêu mà chắc được yêu
Yêu là chết ở trong lòng một ít

Họ lạc lối giữa u sầu mù mịt
Những người si theo dõi giấu chân yêu
Và cảnh đời là sa mạc cô liêu
Và tình ái là sợi dây vấn vít
Yêu là chết ở trong lòng một ít.

Xuân Diệu

nóng ruột

Cho em một ánh nhìn
Sâu như là biển cả
Để hồn em nghiêng ngã
Mà chẳng nói yêu em

Tặng em một nụ hoa
Một bông hồng chớm nở
Cái màu hoa quyến rũ
Mà chẳng nói yêu em

Viết cho em lá thư
Bảo rằng anh nhớ lắm
Nhớ nhiều như là nắng
Mà chẳng nói yêu em

Đánh rơi một nụ cười
Để rồi em nhạt lầy
Đêm về em mơ thấy
Anh nói lời yêu em.

Nguyễn Mai Hồng

yêu

Yêu là nhớ thần thờ qua mây gió
Nao nao buồn, cười, khóc nổi băng quơ
Trông ngày mai đem đến chuyện không ngờ
Sợ mơn nớp vì những điều thổ lộ

Hồ Văn Hảo

tâm xuân

Em có trăng rằm trong đáy mắt
Hồn anh từ đó khảm muôn sao
Tình anh là một trời trong vắt
Chẳng gợn mây, không sợi vấn nào

Em có mặt trời trong ánh mắt
Tim anh ngàn phượng nở bâng khuâng
Đường quê tình tự trong anh bỗng
Trùng điệp ve ran dậy tiếng mừng...

Em có sân trường trong ánh nắng
Có trăng huyền thoại Tết Trung Thu
Có sông đời chợt reo vui thác
Là có tình anh đấy – biết đâu

Em có xao lòng mi chớp chớp
Có cây linh động khúc quang sương
Anh trách mình sao len lén tới.
Chẳng tự nhiên làm ngọn gió ngoan.

Em có thẹn thùng mi khép xuống
Anh thương trời đất quá chừng thương
Đất trời cũng dịu dàng như thể
Nhu mì trong mắt dịu dàng trông...

Em có mắt nhìn lên quang đãng
Đất trời tám tiết cũng trong veo.
Bông lúa lòng anh thơm sữa quá
Tâm xuân trời đất cũng xuân theo.

Nguyễn Tất Nhiên

1. " Tình yêu cũng như danh dự, đã một lần mất đi không bao giờ trở lại."

Aben

2. " Miệng lưỡi của tình yêu nằm trong mắt chàng." **Phineas Flecher**

3. " Khi ta mất tình yêu của một người con gái, ta phải tự kết tội mình là không biết cách gìn giữ tình yêu đó." **Dobroljulov**

4. " Có vết thương nào tệ hại hơn một tình yêu giả dối." **Sophocles**

5. " Im lặng là vật quý giá hơn vàng nhưng trong tình yêu, người đàn bà lại ghét cay ghét đắng."

6. " Yêu có nghĩa là không so sánh." **B. Grasset**

7. " Yêu là đặt tất cả nghị lực của mình trong tay người khác." **Th. Gautier**

á o d à i NÉT THỜI TRANG M U Ô N T H U Ở

QA

SÔNG

42

NON

Sáng tinh mơ, bước ra vườn sau, thấy cây hoa anh đào đã có vài nụ hé nở, biết là Xuân đang trở lại. Hai hàng cây bên đường, mới vừa đây còn trơ những cánh tay cần cỗi, khô khan, giờ đã phủ đầy lộc non cùng lá biếc. Xuân của đất trời, đến mà ta không hề hay biết. Xuân của muôn người thì khác. Xuân về với xôn xao rạo rức, với những chuẩn bị ngày tết, với nhộn nhịp của chợ hoa, của những gian hàng bánh mứt, ngũ quả, với tiếng cắn hạt dưa lách

tách, với những bước chân chen nhau trên đường phố... Rồi chắt chắt trong dòng người đang nao nức đón Xuân đó, sẽ phải có những tà áo dài thướt tha, kiêu diễm... QA đã từng được nghe một văn sĩ nói về chiếc áo dài như thế này:

"Áo dài của em, phải có vạt mưa dầm ướt vai gây cho thắm màu da thịt, phải có ngọn nắng nhuộm đôi tà cho rõ nét eo thon, phải có cánh gió ân cần vuốt ve làn tóc xanh cho thêm vẻ kiêu sa..." Chiếc áo dài Việt Nam, quả thật, qua bao thời đại vẫn luôn chứa đựng một chất mê hoặc kỳ diệu, đủ sức làm ngẩn ngơ bao lòng quân tử, làm tan chảy những vùng tím băng giá, hay làm bùng cháy những cội hồn nguội lạnh. Với khả năng có hạn, QA chỉ có thể giới thiệu đến bạn nét đẹp của chiếc áo dài trong vòng một thế kỷ qua. Mặc dù vậy, thời gian một trăm năm có lẽ cũng đủ để ta nhận thấy rõ một điều: Muôn thuở, tà áo dài vẫn là nét thời trang được ưa chuộng của các thiếu nữ Việt Nam.

Vào những năm đầu thế kỷ hai mươi, áo dài chỉ là trang phục bình thường, chưa có một sự cải cách nào có tính cách phô trương về đẹp của tà áo dài. Vì vậy áo dài không có những đường may tỉ mỉ, hay có những nét mới lạ theo trào lưu. Áo thường được may bằng nhung màu sậm như nâu, đen, huyết dụ, lam, chàm, tím than... hoặc bằng gấm ngũ

sắc. Áo có eo rộng, tay rộng và dài, tà dài, cổ thấp. Áo dài chỉ được mặc với quần đen và đi hài. Tóc được vấn gọn gàng bằng khăn nhung. Vào thời này, các thiếu nữ vẫn còn giữ "mode" nhuộm răng đen. Cho nên khi tả một người con gái đẹp mà không nói đến "răng hạt huyền" thì quả là một thiếu sót lớn. Sang thập niên 30-40, kiểu áo dài không có gì thay đổi đáng kể nhưng màu sắc thì đa dạng hơn. Áo nhung và gấm màu sậm chỉ thấy nhiều trong các dịp lễ hội. Trong sinh hoạt hàng ngày, áo lụa màu sáng như trắng, hồng, vàng (yellow), tím hoa cà, xanh trời,... được mặc nhiều hơn. Quần trắng đã bắt đầu xuất hiện và được sự ủng hộ đáng kể. Tóc không còn được vấn khăn nhưng nữa mà vấn trần hay búi lỏng. Cũng phải nói thêm là cho đến thời điểm này, phụ nữ luôn luôn phải vấn tóc hay búi tóc một cách gọn gàng trừ lúc đi ngủ. Như vậy, tóc thể chỉ

thích hợp trong chốn khuê phòng mà thôi. Đi theo với áo màu sáng và quần trắng là "thời trang răng trắng." Và cũng theo như quy luật bất di bất dịch của thời trang, răng đen bắt đầu từ từ trở thành... "nhà quê." Cũng trong thời gian này, một ngày lịch sử khá quan trọng và có ảnh hưởng đáng kể đến chiếc áo dài là ngày đăng quang của Nam Phương Hoàng Hậu. Vào ngày trọng đại này, bà đã mặc áo dài gấm vàng (gold), khoác áo choàng rộng tay theo kiểu các quan, và đội khăn đóng cao nhũ vàng. Xin được nhắc ở đây hai điểm: Thứ nhất, màu vàng/gold (sau này gọi là màu hoàng yến) lúc bấy giờ là màu của vua và chỉ có vua mới mặc đồ vàng mà thôi. Do đó, một người phụ nữ trong y phục vàng bước lên bệ rồng giữa bá quan văn võ triều đình không phải là chuyện mà người nữ nào cũng có thể làm được. Thứ hai, bà là hoàng hậu duy nhất của triều đại nhà Nguyễn vì trước đó, do muốn tránh sự thao túng từ phía tam cung lục viện có thể ảnh hưởng đến vận nước, tước hiệu hoàng hậu đã không được thiết lập, cho đến đời vua Bảo Đại. Những thập niên sau và đến tận bây giờ, kiểu áo hoàng hậu (nay còn gọi là kiểu áo mệnh phụ) ngày càng được các cô dâu "khai triển" tối đa (với mong muốn có thể thao túng được các... đức ông chồng chẳng??).

Áo dài của thập niên 50-60 mang những nét hoàn toàn mới lạ: Cổ thật cao, đánh cong, chít eo trước và sau, tay ôm và ngắn, tà dài gần chấm đất và được may rộng, úp sang hai bên hông. Áo được mặc với quần ống nhỏ, đi với hài, guốc, hoặc "giày tây." Minh vải rất đa dạng, từ nhung lụa trơn, đến thêu, rua, vẽ, ráp nối, vải dệt nhiều màu... Kiểu tóc cũng rất đa dạng. Tóc thề, tất nhiên, không còn gói gọn trong khuôn khổ phòng riêng mà trở nên thịnh hành qua phong trào hippies. Tóc cũng có thể được bới cao, bới thành từng lọn, cắt ngắn, hoặc uốn bồng bênh. Giai đoạn này có thể được coi là thời kỳ hưng thịnh của chiếc áo dài.

Những thiếu nữ yêu kiều trong những tà áo muôn màu có thể được nhìn thấy ở khắp mọi nơi, mọi miền đất nước. Hiện tại, kiểu áo của những thập niên này cũng đang được nhiều bạn gái ưa thích.

Ngoài ra, phải kể đến một "first lady" khác, bà Ngô Đình Nhu, đã đề xướng kiểu áo dài hở cổ, hay còn gọi là kiểu Trần Lệ Xuân. Áo có cổ thuyền, chít eo, tay ôm, tà dài và úp, mặc với quần ống nhỏ. Kiểu tóc hợp nhất với chiếc áo này là tóc bới cao, để lộ tháp cổ trắng ngần đến... ngất ngây say khướt... Về cuối thập niên 60, áo còn được may với cổ tròn, chữ U hay chữ V. Cũng theo quy luật của thời trang, khi đã trở thành quá dài, quá cao, và quá nhỏ, thì tự nhiên thời trang sẽ chuộng nét ngắn, thấp và rộng. Đó là kiểu áo dài của các năm cuối 60 cho đến 75. Áo có tay raglan may xéo nên rũ hơn và ít nếp nhăn hơn. Cổ thấp, có hoặc không có đánh cong, tà ngắn, may thường. Quần cũng được cắt vải xéo nên xòe rộng ra và mang dáng vẻ tha thướt hơn. Những năm sau đó, kiểu này trở thành nét áo dài thông thường. Sau 1975, chiếc áo dài theo vận nước tản mác khắp nơi; tà áo quá mỏng manh giữa những chật vật khó khăn lo toan của cuộc sống mới. Áo dài chỉ còn thấy trong các lễ cưới, trong một vài dịp quan trọng hiếm hoi khác, và trong ngày tết. Tại hải ngoại, tuy áo dài phải nhường vị thế hàng đầu của mình cho những trang phục Tây phương nhưng vẫn chưa hẳn là bị lãng quên. Đến đầu thập niên 80, những vị có tâm huyết muốn duy trì và phát triển vẻ đẹp của chiếc áo truyền thống Việt Nam đã phát động cuộc thi hoa hậu áo dài, khởi đầu cho hàng loạt những cuộc thi sắc đẹp khác mà mục đích chung vẫn là nhằm giới thiệu tà áo dài quê hương. Trong nước, áo dài trở thành một thứ xa xỉ hoàn toàn không thích hợp với hiện trạng xã hội thời đó, và do vậy đã chìm vào quên lãng. Chỉ đến cuối năm 1989 đầu 1990, áo dài chính thức trở lại với nữ sinh, với sân trường và lớp học. Tiếp theo sau là cuộc thi hoa hậu Việt Nam được tổ chức hàng năm cũng với cùng một mục đích hầu phô trương vẻ đẹp của chiếc áo dài.

Với kỹ thuật ngày một tiến xa, áo dài hiện nay có hàng ngàn hàng triệu dáng vẻ. Bạn có thể bắt gặp những chiếc áo lụa mong manh sương khói, những chiếc áo nhung quý phái sang trọng, áo cổ cao kín đáo kiêu sa, áo cổ thuyền đa tình quyến rũ, áo mệnh phụ lộng lẫy, áo nữ sinh ngây thơ... Chưa hết, áo hai lớp với những kết hợp hài hòa, áo nối vải với những tương phản đối nhau, áo vẽ từ màu nhung nhô, áo thêu bởi chỉ tơ duyên... Chín mươi chín năm qua, tà áo dài Việt Nam đã đi một chặng đường rất xa. Song vẫn thật gần gũi thân thương vì trong mỗi tà áo dài mà bạn có dịp ngắm nhìn và chiêm ngưỡng, e ấp một tâm hồn Việt Nam da vàng.

QA